

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta . . . 4 „
četrt leta . . . 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

„ „ „ dvakrat . . . 12 „

„ „ „ trikrat . . . 10 „

za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.

Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Javen učiteljski shod

se vrši v ponedeljek, dne 28. decembra t. l., v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Dnevni red:

Položaj kranjskega učiteljstva.
— Poroča deželni poslanec tov. E. Gangl.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Na shod ne bo nihče posebe vabljen. Shod bo javen, torej ima vsakdo pristop. — S tem opozarjamo na ta shod učiteljstvo. Ostalemu občinstvu pa bo shod naznanjen z lepaki. Na shod naj pride vsak, komur je količjak mogoče.

V torek, dne 29. decembra, se zbere ob 9. uri zjutraj v pritličju „Narodnega doma“ v Ljubljani vsi predsedniki okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem, vsi socialni odseki in vsi tedaj v Ljubljani prisotni odborniki na velevažno posvetovanje.

Na shod pride tajnik „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“, ki šteje 25.000 članov tovariš Matija Hajný, učitelj v Jankovicah, na Moravskem.

Ob koncu leta.

Z današnjo številko zaključuje naš list svoj osemindesetletni letnik. Po obsegu in po raznolikosti vsebine ne moremo tega letnika primerjati z nobenim prejšnjim, ker vsakega presega v vsakem pogledu. Slovensko napredno učiteljstvo ima sedaj svoje glasilo, kakršnega nima nobeno drugo učiteljstvo v Avstriji, ki živi morda tudi v ugodnejših razmerah, kakor živimo mi.

Uredništvo in upravišтво je storilo za list, kar je največ moglo. Delali smo vse leto vztrajno in pošteno. Krog naših čitateljev in naročnikov se je razširil, a vendar še ne toliko, kolikor bi bilo nujno treba, da dobi „Učiteljski Tovariš“ trdno gmotno podlago, da se bo lahko še lepše razvijal in še odločnejše služil svojemu namenu.

Ne čutimo potrebe, da bi iznova razvijali program o delu v bodočem letu. Iz dela v preteklem letu sklepamo lahko vsak sam, kako bomo pisali in urejali svoj list leta 1909. Delali bomo tako, kakor se nam zdi najbolje in najkoristnejše, da pomagamo učiteljstvu in šolstvu do boljših časov. Naš list je naše bojno orožje.

Ne iščemo priznanja in pohvale. Zavest v polni meri storjene dolžnosti je naše najlepše plačilo.

Vse tovariše in tovarišice, ki so dobre volje, vabimo, da stopijo v naš krog. Čim več nas bo, tem močnejši bomo. Zadovoljni bomo šele tedaj, ko bo vsak učitelj in vsaka učiteljica naročnik in plačnik našemu listu. Somišljeniki in somišljenice pa naj skrbijo, da se list čim najbolj razširi tudi v neučiteljskih krogih. Mi poznamo svoje težnje, križe in težave, spoznati pa jih mora tudi javnost, da nas bo umela in podpirala. Boj za učiteljstvo in šolstvo je boj za prosveto naroda. Narod brez prosvete je narod brez bodočnosti.

Svoje čitatelje in čitateljice prosimo, naj se pri naročilih ozirajo samo na one tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v našem listu in naj zahajajo samo v one lokale in v ona društva, ki imajo naš list na razpolago. Od tvrdk, ki reflektujejo na podporo učiteljstva, moramo zahtevati, da tudi one nas podpirajo. Roka umiva roko.

Z združenimi močmi, neomajni in nepodkupni v svojem prepričanju pogumno naprej! V to ime: Vesele praznike in srečno novo leto!

Madjarizacija hrvaškega šolstva.

Zagreb, 19. decembra 1908.

—ja— Zagrebški „Pokret“ je zvedel, da je bilo od nastopa službovanja grofa Khuen-Hedervarya do imenovanja barona Raucha hrvaškega bana, torej v razdobju 25 let, ustanovljenih v Hrvaški 46 novih madjarskih šol. Za enajstmesečnega vladanja barona Pavla Raucha se je to število povišalo na 78, tako da se je pod vladanjem Rauchovim ustanovilo 32 novih šol. Vzlic tej silni madjarizaciji namerava madjarska vlada ustanoviti še več novih madjarskih šol. Kakor poroča železniški uradni list, je trgovinski minister Košut te dni imenoval 18 novih madjarskih učiteljev, od katerih jih je 12 določenih za nove madjarske šole v Slavoniji. Razentega ustanovijo Madjari v kratkem nove madjarske šole v Novski, Pleternici, Vrpolju, Capragi in Cirkenici. V Zagrebu in Osijeku ustanove višje madjarske šole. Vzdrževanje vseh teh šol obremenjuje skupni proračun. V to svrhu je stavljenih v proračun trgovinskega ministarstva za prihodnje leto celih 960.000 K. — To je silno denarja — sami Judeževi srebrniki!

Dočim se iz skupnega proračuna izdaja za vzdrževanje in ustanovljenje madjarskega šolstva toliko denarja se ne stori za razvoj hrvaškega šolstva skoraj prav ničesar. Da, iz avtonomnega proračuna so bile celo črtane nekatere postavke za hrvaške šole. In tako se madjarizira hrvaško šolstvo pod pokroviteljstvom „najbolj hrvaškega bana barona Raucha“ — kakor ga namreč naziva „najradikalnejši in največji živeči Hrvat“ — Frank. Če se spričo takih kribečih dejstev ne odpro oči tudi zadnjemu hrvaškemu zaslepljencu, ki se je dajal doslej zaslepljati po hinavskih bobnečih frazah tega zloduha hrvaškega naroda — potem bi morali res obupavati nad bodočnostjo Hrvaške. Naravnost v sramoto pa je za izvestne „veličo-

avstrijske“ kroge na Dunaju, da se ne sramujejo takega orodja, kakršno jim je Frank s svojimi usuzjenimi pristaši.

Potom šolstva hočejo Madjari in Madjaroni na Hrvaškem vzdržati, utemeljiti in utrditi svojo moč in vladati, a brzkone se uresniči prej nego mislijo sami, tista rečenica: Preveč napeta struna — poči!

Okrepimo svojo organizacijo!

Plaš A. Pesek.

IV.

O naročanju listov in plačevanju stanovskega in narodnega davka potom soc. odseka „Zveze“ še nekatera pojasnila.

Soc. odsek „Zveze“ bo mu vplačane zneske vestno izročil v iste namene, v katere določi naročnik. Učiteljska društva dobe za nje vplačano društvenino ali na enkrat vso ali pa v dveh polletnih obrokih. Zneske za učit. konvikt, družbo sv. C. in M. i. dr., dobrodelne narodne namene bo plačeval odsek skupno kot pokroviteljnine slovaštaj. učiteljstva, da dobi pri dotičnih društvih (družbah) glas in tako vpliv nanje. Ob koncu leta bo pa objavil soc. odsek v „Učit. Tovarišu“ natančen seznam, koliko in kdo je daroval za ta ali oni dobrodelni namen (konvikt, družbo sv. C. in M., podporno društvo „Učiteljski pripravniki“ v Mariboru itd.). Katere liste ima kdo naročene, tega se ne bo objavilo, temveč to se bo naznanilo le soc. odsekom okrajnih učiteljskih društev za vsak okraj posebe v svrhu agitacije. O vsem poslovanju bo predložil soc. odsek „Zveze“ tudi upravnemu odboru natančen račun, tako da bo mogoča vsestranska kontrola poslovanja soc. odseka „Zveze“.

Potom soc. odseka se lahko naroči vsak slovenski in tudi neslovenski list (časopis) pa bodisi politični, beletristični i. dr. Kdor naroči

čas, toda čutili so, da je to slabo in da nekaj ni v redu.

„Sicer pa,“ nadaljuje šolski nadzornik. „kdo vam neki odjemlje besedo. Nihče Lahko se opravičujete, kakor hočete. Država se samo briga za blagor svojih državljanov, ko jim da priložnost se izkazati v državnem jeziku; da, s tem jim nudi neizmerne ugodnosti. Narodnostim se zaradi tega ne jemljejo kake pravice, torej se ljudje zamorejo učiti . . .“

„A kdaj, ko pa skoro ves za učenje namenjeni čas uporabimo v to svrhu, da ustrezemo zahtevam države?“

„Kdaj — kdaj — hm! — Kaj pa to meni mar? Mene se to ne tiče prav nič, marveč samo to, kar se tiče madjarskega jezika. Katere knjige rabite? . . .“

„Te in te,“ mu pokaže učitelj, „vse so potrjene od ministrstva.“

„Ali imaš ti knjige?“ vpraša nadzornik nekega dečka.

„Da, imam jih.“

„Pokaži mi jih.“

Fant vzame torbico iz klopi ter jemlje iz nje knjige drugo za drugo.

Nadzornik upre svoj pogled na malo nevezano knjižico. Vzame jo v roko ter vidi, da

LISTEK.

Iz življenja slovaškega učitelja.

Orta. Spisal Aliquis. Posl. Podravska. (Konec.)

Otroci so odgovarjali.

Pa pogleda nadzornika. Temu je igral porogljiv smeh okrog ust, lice mu je bilo blede kakor vosek.

„Dovolj je, gospod učitelj,“ izpregovori potihoma z zategljivim, pisarniškim glasom in oni smešni, bagatelizirajoči smeh mu je še neprestano igral okrog ust. „Visi nemara mislite, da je to učenje. Toda to ni nič . . . To še ni nikakršna posledica! To je vse naučeno na izust!“

„Prosim, to so vaje razuma; vsak dan dopoldne in popoldne učim otroke in se razgovarjam z njimi,“ govori učitelj, ki se čuti razžaljenega. „Da, otrokom je znano, koliko sem prebil, da sem vso stvarino neprestano ponavljal in k nji dodajal novo, ker sem vedel, da pride nekdo ta pouk nadzorovati in če otroci ne bodo znali spretno odgovarjati, pa mi poreče, da to ni nič.“

„Posim, dovolite — jaz že vem. Sicer pa hočem izpraševati jaz.“

„Kaj imaš na sebi?“ vpraša nekega fanta v madjarščini.

„Sukno.“

„Kaj je sukno?“

„Obleka.“

„Kaj pa si ti?“

„Jaz sem učenec.“

In tako je šlo dalje. Otroci so odgovarjali še dovolj dobro. Med tem stopi nadzornik k zadnji klopi in začne ondi izpraševati one najbolj preproste otroke, kakor tudi one, ki so pozneje začeli obiskovati šolo, pa še to kaj neredno. Vsi so slabo znali.

„Vidite!“ zakliče zmagovito, „otroci nič ne znajo?“

„Dovolite, gospod nadzornik.“

„Ne ugovarjajte mi, jaz poznam ta način izgovorov. Kaj vse ste še učili?“

Učitelj mu pokaže razredno knjigo in učni načrt — toda ne odgovori niti besedice, videč, da je vse prizadevanje zaman.

Nadzornik jame izpraševati iz vsakega predmeta. Ko konča izpraševanje, stopi k Pončanu ter mu reče potihoma, ne gledajoč mu v lice:

„Gospod učitelj! V vaši šoli je pouk madjarskega jezika nezadosten . . .“

„Gospod.“

„Prosim — nezadosten! Zakaj to, kar otroci znajo, je uprav toliko kakor nič. Ali pa ne veste, da se morajo otroci v četrtem razredu znati že razgovarjati v madjarščini, v šestem pa morajo biti že popolnoma zmožni tega jezika, kakor v pisavi tako tudi v razgovoru.“

„Da, znan mi je zakon,“ odvrne učitelj, „toda prosim, naj bi čuvarji zakona ne jemali na odgovornost samo učitelja, marveč tudi različne ovire, ki onemogočujejo izvršitev tega zakona. Tam gotovo ni znano, s kakšnimi ovirami se mi je treba boriti, ko jamejo otroci v pozni jeseai zahajati v šolo, spomladi pa jih starši jamejo zgodaj rabiti za delo pri domačiji. A potem še ta upor naroda.“

„Ne govorite mi kaj takega, gospod učitelj! Narod je dober. Ljudje se ne brigajo zato, kar se poučuje v šoli in kako. Le samo vi razburjate ljudi, vi s svojim hujskanjem zopeč državno idejo in državni jezik.“

„Tega si ne pustim reči!“ zakliče učitelj.

Otroci so medtem osuplo gledali učitelja in nadzornika. Resnica, da niso razumeli ni-

list potom soc. odseka, ga ne sme naročiti še pri upravnistvu dotičnega lista, ker bi sicer dobival dva izvoda. Kdor pa je že naročil pri upravnistvu kak list, ga sicer lahko še naroči potom soc. odseka, a mora razločno opomniti, da ga je že direktno naročil za četrtletje, polu leta ali celo leto. Istotako ne pošiljajte naročnine direktno upravnistvu listov, temveč dobite poštne položnice soc. odseka „Zveze“ za plačevanje v mesečnih obrokih. Kdor je pa že poslal naročnino za kak list za leto 1909 dotičnemu upravnistvu, naj to v „Naročilnem listu“ razločno opomni ter vpiše v „Naročilni list“ le ostalo vsoto, ki jo še ima plačati na naročnini v letu 1909.

Socialni odsek „Zveze“ je pristopil k čekovnemu prometu in dobi vsak učitelj in vsaka učiteljica, ki vpošlje izpolnjen in podpisan „Naročilni list“, z obratno pošto 12 čekovnih položnic, s katerimi bo plačeval mesečne obroke.

Potom odseka naročene liste bo dobilo učiteljstvo naravnost od upravnistev listov in ne potom soc. odseka, ker s tem bi se poslovanje sila otežkočilo in dostavljanje zakasnilo. Eventualne reklamacije so torej tudi vbodoče pošiljati upravnistvu dotičnega lista in ne soc. odseku, ker ta nima ničesa opraviti pri razpošiljanju časopisov.

Izpremenitev stanovišča se mora pa naznaniti upravnistvom listov in tudi soc. odseku „Zveze“.

Kdor med letom ne mara več imeti naročenega kakega lista, ga slobodno vrne, a naznaniti mora to tudi soc. odseku, da mu dotični znesek naročnine odračuni, t. j. odpiše ostale mesece. Kdor si pa med letom želi naročiti še kak list, naj to naznani soc. odseku, ki bo takoj potrebno ukrenil, a mesečni obroki se mu bodo zvišali za primerno vsotico.

Naročniki imajo torej popolno svobodo; nikogar se ne sili ne tako in ne tako in vendar se naročevanje listov in plačevanje narodnega in stanovskega davka znatno olajša ter nima nobeden nikakih stroškov zaradi tega, temveč bo odsek izkušal doseči še celo nakaj odstotkov popusta pri naročnini za svoje naročnike.

Vsak slovenski učitelj in vsaka slovenska učiteljica na Štajerskem se naj torej posluži „Naročilnega lista“.

V.

Omenil sem že v III. članku nekatere ugodnosti, ki bi jih imela naša organizacija od tega načina naročevanja, in navesti hočem še nekaj točk, kake koristi bi imel naš stanovski ugled od tega.

Neki založnik je dejal nedavno: „Učitelji so jako dobri odjemalci — a slabi plačniki.“ Če pomislimo svojo gmotno mizerijo, je razumljivo, da smo učitelji slabi plačniki, a v omenjenem reku je očitano, čemu pa vzameš, če ne moreš redno plačevati. In to je poniževalno. — Pred alternativo smo, ali bi si naj ničesar ne naročili, ker ne moremo redno plačevati. Prvo nas dovede do duševne otupelosti ter je ne le našemu osebnemu in stanovskemu ugledu na kvar, temveč ima škodo tudi narod, zakaj kakršno učiteljstvo — takšna mladina... Iskati moramo torej način, da bomo redni plačniki svoje duševne hrane. In če nam zvišajo tudi plače, ne postane učiteljstvo redni plačnik, ker drugi stanovi, ki

imajo znatno večje plače, tudi niso redni plačniki. Delavci ki dobivajo vsak teden svojo mezdjo, imajo v krajih, kjer je njihova organizacija čvrsta, kjer so zavedni, uvedeno tedensko plačevanje prispevkov za svoj stanovski davek (članarino organizacije) in naročnino za liste. In ta način se je jako dobro obnesel, zakaj bi se potem omenjeni način naročevanja in plačevanja potom soc. odseka „Zveze“ ne obnesel? E d i n i n a č i n, da bo učiteljstvo ne le dober odjemalec, temveč tudi reden plačnik, je, da se učiteljstvu omogoči plačevati naročnino in druge prispevke v mesečnih obrokih.

Da se napredni listi ne zavzemajo za učiteljstvo s tisto vsmo, kakor bi se morali, je vzrok tudi, ker imajo med učiteljstvom razmeroma malo naročnikov in dober del teh redno niti ne plačuje naročnine. Kako nevoljen je upravnik „Učit. Tovarisa“, pričajo dovolj njegove listnice, a to je upravnik stanovskega glasila, ki še potrpi, ker ve, kaka je naša gmotna mizerija. Lastniki drugih listov pa ne potrepe, temveč na tihem in tudi javno zabavljajo čez učiteljstvo, češ — slabi plačniki so. In na ta način trpi ugled vsega stanu.

Ako se pa učiteljstvo naroči na liste potom soc. odseka „Zveze“, odpade namah ta veliki nedostatek, ki nam toliko škoduje, in učiteljstvo dobi ves drug ugled, ker bo reden plačnik. Naša organizacija bo pa od časopisov tudi lahko zahtevala podpore za to ali ono našo akcijo, n. pr. regulacijo plač i. dr., stanovske in službene zadeve. Kateri časnik pa je že prinesel kaj člankov, n. pr. o regulaciji učiteljskih plač? Nobeden! Kako potrebno pa bi bilo, da bi se listi zavzeli za naše težnje, ker listi vplivajo suggestivno na mase ter delajo tako javno mnenje! Javno mnenje pa je dostikrat ali celo večinoma merodajno za postavodajne korporacije. Javno mnenje postavi učiteljstvo v svojo službo, če dobi vpliv na liste in to je mogoče, če se učiteljstvo naroči nanje potom soc. odseka in postane tako reden plačnik. Vodstvo organizacije lahko od listov zahteva: „Ker je toliko in toliko učiteljev in učiteljic naročenih na Vaš list, zavzamite se letos za to in ono našo težnjo, sicer bomo učiteljstvu priporočili, da ga opusti prihodnje leto.“ In takšna alternativa bi gotovo izdala; da, listi bi zaradi konkurence — vsak list je vendarle trgovsko podjetje — celo tekmovali, kateri bi se bolj zavzemal za naše težnje.

Naš stanovski ugled bi se tudi jako povzdignil, če bi plačevalo učiteljstvo narodni davek, t. j. prispevke za to in ono narodno društvo, n. pr. družbi sv. O. in M., soc. odseku in bi ta plačeval pokroviteljnine s tem. Sedaj se navadno sodi, da učiteljstvo nič ne daje v narodne namene, ker če da tudi kateri tu eno krono, tam dve, javno mnenje to prezre in tako je razumljivo tisto neupoštevanje učiteljstva pri narodnih napravah. Če pa da vsak učitelj in vsaka učiteljica bodisi v ta ali oni narodni namen mesečno le 10 ali 20 h potom soc. odseka „Zveze“, bi se nabrala lepe vsote, ki bi glasno pričale o naši narodni zavednosti in naš stan bi dobil ves

drug ugled, če bi leto za leto plačal toliko in toliko pokroviteljnin za to ali ono narodno napravo.

Pred nekoliko leti se za dijaštvo nihče ni zmenil, v očeh starejših so bili le nezreli dijak, ter so bili kvečjemu dobri, da so na kaki primiciji zabavali občinstvo z burkami „Kovač si je našel tobak“ i. dr., a dandanes ima dijaštvo ves drug ugled. Družabno se jih ne prezira, in časopisi obširno poročajo o vsakem pokretu dijaštva. Ta ugled si je pridobilo dijaštvo z narodnim delom in s svojo narodno poštrevolnostjo. Že celo srednješolci zbirajo prispevke, da plačujejo pokroviteljnine v narodne svrhe, in kak vtisk napravi poročilo, n. pr.: Mariborski gimnazijci so plačali letos družbi sv. O. in M. že drugo pokroviteljnino. Pri tem pa marsikdo pogreša poročila, da je učiteljstvo kaj vplačalo.

Učiteljstvo sicer plačuje narodni davek in je gotovo tudi jako narodno poštrevolno, a učiteljske krone se ne upoštevajo, kertiutim priklaplajo raztresene. Potrebno je torej za povzdigo našega stanovskega ugleda, da organizujemo plačevanje našega narodnega davka. Tisto „Levica naj ne ve, kar da desnica“, velja le za posameznika, a za stan je potrebno, da se vsako leto izkaže s svojim prispevkom, ker velja za stan v tem oziru še bolj kakor za posameznika, da toliko veljaš, kolikor plačaš.

Pri plačevanju narodnega davka pa imata učitelj in učiteljica istotako popolno svobodo kakor pri naročevanju listov. V „Naročilne liste“ vpišeš za katerikoli namen hočeš dati in kolikor hočeš dati. Nihče se ne sili in tudi ni nikakršnega beračenja in vendar bi bil uspeh znaten.

Kako veliko korist bodo imela učiteljska društva, o tem pa prihodnjič.

Občine — stebri držav.

Občinam je sicer z občinskim redom za Štajersko odmerjen določen delokrog. Ob površčnem pogledu tega reda se dozdeva, da politične zadeve ne sodijo v delokrog občin, a ker je c. kr. državno sodišče na Dunaju s svojo razsodbo z dne 3. julija 1906, broj 264, razsodilo, da se politične pravice, zapopadane v določbah državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra l. 1867, drž. zak. broj 142, ne nanašajo samo na državljane, temveč tudi na vse tužemske korporacije, torej tudi na občino Kokarje, ki ni samo organ deželnega odbora in člen upravnega organizma v Štajerski, temveč je tudi sama za sebe politična korporacija, pristujejo tudi nji vse politične pravice, zapopadene v tem državnem osnovnem zakonu.

Zavedajoč se pravice, ki so dane avstrijskim državljanom in občinam s členom XIII. ravno imenovanega zakona, da ima namreč vsakdo pravico svoje mnenje z besedo, pismom tiskom ter s podobami v okvirju zakonitih mej svobodno izražati, je občinski odbor kokarski v svoji seji z dne 13. grudnia 1908 na predlog svojega zavednega župana Josipa Praznika sklenil soglasno sledeče resolucije:

I. Ker se vseučiliška rektorja v Gradcu in na Dunaju nasproti slovenskim vseučilišč-

nikom pristransko in razžalivo obnašata, ker tadva in vlada dopuščata, da nemški burši pretepavajo slovenske visokošolce, oziroma jim branijo s silo v akademsko obednico ter jih smatrajo za manj vredne in za neenakopravne, se čuti z njimi tudi občinski odbor kokarski užaljenega.

Da bo naša akademiška mladina v prihodnje zavarovana pred podobnimi nemškimi barbarskimi napadi in da se ustreže kričeči kulturni potrebi slovenskega naroda ter da se že vendar enkrat izvrši člen XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra l. 1867., drž. zak. broj 142, zahtevamo v imenu prebivalstva občine Kokarje najodločneje, naj predloži vlada državnemu zboru še letos zakonski načrt za ustanovitev popolnega vseučilišča s slovenskim učnim jezikom v Ljubljani.

Ugovarjamo odločno, da bi se italijansko vseučilišče prej ustanovilo nego slovensko. Najodločneje se zavarujemo proti temu, da bi se italijansko vseučilišče ustanovilo v Trstu.

II. V imenu prebivalstva občine Kokarje se zgražamo nad žalostnim dejstvom, da se je dobila avstrijska vlada, ki se je vdala vse-nemškemu pritisku in je v varstvo nesmiselnih burševskih čepic razglasila nad Prago drakonično naglo sodbo. Bratskemu češkemu narodu izražamo v njegovih bridkih časih svoje najsrčnejše čuvstvanje.

III. V imenu prebivalstva občine Kokarje odobravamo opozicijsko stališče v „Narodni zvezi“ združenih slovenskih in hrvaških državnih poslancev ter jih nujno prosimo, naj nadaljujejo z svojo odločnostjo pričeti boj za pravice slovenskega naroda proti ponemčevalnemu vladnemu sistemu, naj preprečijo z najradikalnejšo obstrukcijo nemška nasilstva nad slovenskim narodom.

IV. V imenu vsega prebivalstva občine Kokarje pozivamo vlado in prosimo krono, naj stori konec nezakonitostim in političnemu preganjanju na Hrvaškem.

V. V imenu vsega prebivalstva občine Kokarje rotimo vlado, naj stori vse, da bo prenehala nevarnost vojne s Srbijo in Črno goro. Mi smo proti vojni s človekoljubnega stališča: zakaj vojna je za družine nekaj nad vse strašnega, proti tej vojni pa smo še posebe, ker bi se vodila proti našemu bratskemu narodu in bi dala povod za evropsko vojno. Naša država naj pomiri razburjenost v Srbiji in v Črni gori s tem, da se naj za Srbijo z odstopom primernega sveta zveza z Jadranskim morjem.

VI. Dokler ni sporazumna rešitev prepis s Srbijo in Črno goro zagotovljena, naj v „Narodni zvezi“ združeni slovenski in hrvaški državni poslanci zastopajo v aneksijskem vprašanju strogo opozicijsko stališče, potem pa naj z ozirom na ponemčevalne namene vseh dosežanih avstrijskih vlad delajo z vsemi sredstvi na to, da se troedina kraljevine Hrvaška, Slavonija in Dalmacija, potem Bosna in Hercegovina, in končno vse slovensko ozemlje združi v jugoslovansko državno skupino kot nerazdružljiv del Avstrije pod žezlom Habsburžanov.

Dalje v prilogi.

to je pesmarica od Škultetija. Pa jame listati po knjigi ter čita pesem: „Verný Slovák“, oni stih, ki se začenja z besedami: „Jaz sem majhen, toda Slovák.“

„Kaj je to? Torej rabite tudi takšne knjige?“ doda porogljivo. „Ali je tudi ta knjiga potrjena od ministrstva?“

„Prosim,“ se jame opravičevati učitelj, „v tej knjigi se nahajajo nedolžni verzi, torej še ni nikdar ovržena in že je temu več nego šestdeset let, kar je bila prvokrat tiskana in d tega časa brez ovir predpostavljanih večkrat izdana, končno pa tudi ni učna knjiga, marveč so si jo otroci sami kupili za domače čitanje.“

„Tako?“ in pri tem se je nasmehnil, „a od koga?“

„Nu od mene?“ odvrne učitelj nekako bojazljivo, kakor bi se bal, da bo grajan zaraditega... „Saj je to najboljša knjiga za čitanje slovaških otrokom,“ doda.

„Tako?“ — Razumem.“

„A ti, kakšne knjige imaš?“ vpraša drugega učenca.

Ta mu poda molče vse.

Šolski nadzornik jih pregleda po vrsti. Nad čitanko je kar ostrmel, ko je ondi zagledal bel papir. Odpre jo ter vidi zemljevid

Evrope in Amerike, na katerem so bile naznačene črte, koder se potuje iz Evrope v Ameriko.

„A kaj pa je to?“

„Ne vem,“ odvrne ta nekako malomarno.

„Kdo ima še takšen zemljevid?“ vpraša nadzornik otroke.

Kakšnih pet otrok ga je še imelo.

„Gospod učitelj, mar ne veste, da je strogo prepovedano ukvarjati se z agenturo iselstnikov?“ s tem vprašanjem se obrne nadzornik k učitelju.

„Kaj takega si ne dam očitati“, zakriči učitelj razžaljen — „a...“

„Dokazi so tukaj... a pri tem bodite tiho...“

„To še niso nobeni dokazi,“ odvrne učitelj. „Ljudem se pošilja to iz Bremena in Hamburga po pošti, ti pa dade to otrokom, da se s tem igrajo kot z nekakimi nepotrebnimi slikami in znakovi. Sicer jih še nisem pregledal, zakaj med učenjem čitanja morajo šolski otroci imeti samo dotično knjigo ali pa pisanko in tablico. Da bi vohunil po torbica — odpustite — to mi ni prišlo še nikdar v glavo, da bi naj jemal ozir na takšne malenkosti. In jaz,“ nadaljuje z zvišenim glasom, „jaz naj

bi podpiral iselstniško gibanje? Jaz, ki narod ljubim ter vidim z žalostjo, kakšna škoda se mu godi uprav s tem, da so mnogi ostali ondi za morjem na veke, drugi so zopet pravno globoko padli, ali pa so njih žene, ki so ostale same, postale nenravnstvene?“

Nadzornik samo mahne z roko, kakor bi hotel reči: pustimo to, naj to verjame, kdor hoče. Na to pa vpraša:

„Ali učite otroke peti madjarske pesmi?“

„Da.“

„Ali znajo zapeti cesarsko pesem?“

„Da.“

„Prosim, izvolite začeti.“

Učitelj vzdihne, pogleda otroke v zamenje, naj vstanejo, na to pa začne:

„Isten ald mag a magyart *)“

Kaj si mislil, kaj čutil, kaj pretrpel pod tem petjem — to ve le sam Vsemogočni očetiti, to sramoto, to njegovo ubeštvo in ta smeh, ki je gladal iz oči nadzornikovih, ko je čutil, da se nahaja ponižan in mučen slično muhi v pajkovi mreži.

Da, on je moral peti in prositi Boga za blagor onih, ki ga tako mučijo, ki mu strežijo po življenju, a ne samo njemu, marveč tudi njegovi ženi in drobnim in nedolžnim

*) Bog blagoslovi Madjara.

otrokom. On je prepeval, in srce mu je pri tem krvavelo, on se je pokoril, on se dal zasramovati, samo da je svoj ubogo rodovino zamogel zavarevati pred najskrajnejšo bedo...

Ko je nadzornik odšel od njega, ni bil zmogel dalje poučevati; razpustil je otroke vsaksebi in odšel v svoje stanovanje, kjer ga je že pričakovala soprega vsa v skrbeh, zakaj obisk nadzornika v slovaških vaseh ni zbuja nikdar kake prijetnosti, pač pa je bil zmerom nekaj zlobnega, ker nadzornik le malokdaj pride z dobrim namenom, marveč vsikdar zaradi gotovega smotra in z nekim načrtom, da bi mogel najti kakšno napako ter se radoval nad zadrego svojega podložnika in kazal svojo moč nad njim. — A kar je še najpoglavitejše, da bi zmerom mogel se izkazati, kako skrbno čuva nad drago domovino — ker sicer se mu lahko utegne pripetiti, da ga odvržejo kot nekakšno staro železo, ali da ne bo mogel korakati dalje.

Ko ji je bil povedal, kaj se je pripetilo, sta umolknila oba. — Čutila sta, kaj ima priti, ker sta videla to že na drugih in vrhutega sta bila o tem poučena jako dobro, ker sta to dostikrat že izkusila sama in čitla v časopisih o krivicah, ki so se doprinalale na slovaškem narodu, ki so tako jasno dokazovale to grozno

Sredstva ptujskih nemčurjev.

Gonja nemčurjev proti učitelju Klemenču na Ptujski gori je znana. Saj še ni dolgo temu, kar se je javno razpravljalo, kako se je preprečilo Klemenčičevo imenovanje za nadučitelja, akoravno je bil najsposobnejši in najstarejši prosilec. Sedaj pa bi ga radi sploh izrinili s Ptujске gore, ker vidijo, da je pri ljudstvu priljubljen in neče postaviti svojega vpliva v Straschillovo službo.

Ob priliki shoda na Gori, ki je bil sklican zaradi septembrskih dogodkov, se je pešiča štajercijancev zaganjala posebno v navzočega tov. Klemenčiča, in eden izmed njih — Vincenc Verdenik — mu je ob tej priliki očital, da nič ne dela, ampak da spi v šoli. Seveda je bil tov. Klemenčič primoran tožiti. Kakor hitro je o tem zvedel Verdenik, se je hotel zboljša poravnati, dobro vedo, da so njegova očitavanja neutemeljena, tov. Klemenčič pa je želel, da se poravnava izvrši pred sodnijo, ker mu ni moglo biti vseeno, da bi se kar molče prešlo preko tako hude obdolžitve.

Sedaj pa se je začelo delo naših nemčurjev-poštenjakov. Drug za drugim so začeli hoditi okrog Verdenika, naj se ne poravnava, naj nastopi dokaz resnice, ker so upali, da dosežejo s pritiskom na otroke nekaj neugodnih izjav in da potem s pomočjo nemčurske večine okrajnega šol. sveta izrinejo tov. Klemenčiča z Gore. In tudi zastopnik dr. Plachki je odklonil izprva poravnavo, akoravno je moral dobro vedeti, da je to proti interesu njegovega klijenta. Pri drugi razpravi se je seveda dokaz resnice klavrno ponesrečil, in Verdenik bi bil obsojen v zapor, če mu ne bi bil tov. Klemenčič odpustil. Vendar pa mora plačati za „Družbo sv. Cirila in Metoda“ 40 kron in vse stroške ter objaviti preklie v časopisih. Verdenik sedaj vidi, kam so ga zavedli njegovi prijatelji, vidi, da nemčurkim voditeljem ni za koristi kmeta, akoravno je štajercijanec, samo da škodujejo nasprotniku. Dobro bi storil, če tiste širokousta neže, ki so mu obetali, da bo „vse stranka plačala“, prime za besedo.

Nas pa zanima slučaj še z druge strani. Pri vsi zadevi je imel svoje prste vmes znani gospodar okrajnega šolskega sveta — Straschill. Po prvi obravnavi smo ga videli, kako je vodil Verdenika pod pazduho in mu nekaj prigoval. Po Straschillovem naročilu je tudi od nemčurskega okrajnega zastopa plačani Repa hodil po gorski občini iskat prič proti Klemenčiču.

Videli smo torej, da večina okrajnega šolskega sveta, katere glasnik je Straschill, sama hujska proti učiteljstvu, da torej nadzorovalna šolska oblast neti razpor med šolo in domom. Vprašamo, kje na svetu je kaj takega mogoče? Kako je misliti na dobro vzgojo šolske mladine, če tisti, ki so v njeno varstvo poklicani, delajo ravno nasprotno. Pa kaj je Straschillu, Plachkemu in ostali lepi družbi za vzgojo! Njim je le do tega, da uničijo slovenskega

resnico: da za Slovence ni varstvenega zakona, da slehrni, ki se prizna k svojemu slovaškemu narodu, je izročen brez kazni vsakovrstnemu preganjanju, da so zoper njega dobra vsa sredstva, da je to nekak izvržek, s katerim je mogoče postopati brez vsakršne odgovornosti kakor se komu poljubi, da, le na ta način si zamore oni, ki to dela, zagotoviti najlaže povišanje v svoji uradni službi.

Za teden pozneje je šolski nadzornik, nadomeščajoč svojega šefa, opisal pred zbrano skupščino z najhujšimi barvami nevarnost panslavizma, ki se razprostira iz Rovesnega in katerega pričetnik je oni zagrizeni učitelj — panslavist.

„Kar s strahom sem se prepiral“ — je dejal med drugim — „da je madjarski jezik v šoli učitelja Poničana navzlic naročilu zakona ondi izključen, da se uči le navidezno, kakor na posmeh! Otrokom se namesto ljubezni in sladke madjarske govorice vceplja le sovražstvo, da zbujajo upor zoper madjarsko narodnost, zakaj prosim, tu je črno na belem — namreč pesem „Verný Slovák“ iztrgana iz „Pesmarice“ Škultetija.

Ali mar tega ni dovolj?“ je dodal. „In takšne puntarske knjige, ki razsejajo in vcepljajo sovražstvo zoper viteški madjarski narod

nasprotnika in jim zato niso nobena sredstva preslaba. Vprašanje je le, če pojde! Mislimo, da ne!

Razmere na učiteljsku v Kopru.

Slovenski koprski učiteljskičniki, prisiljeni po strašno slabih, vnebovpijočih zdravstvenih razmerah, zahtevajo, da vlada reši nemudoma to nelepo stvar. Res, lepe razmere vladajo tu! Vsako leto je bilo mnogo zamud v šoli, letos se je to v hujši meri pojavilo. Dijaki so brez pomoči. Bolezni, posebno revmatizem je na dnevnem redu, da ne gevorimo o drugih boleznih. Mnogo dijakov bi rado iskalo zdravniške pomoči, a to brez sredstev in tako jim bolezen ostane in jih mnogo tudi v prezgodnjem času umrje, ko bi lahko svojemu narodu mnogo pomagali.

Slovenska javnost ni o tem čisto nič na jasnem, zakaj preoddaljeni smo od sveta ter nimamo prilike, da bi komu to stvar pojasnili. Ako sploh komu kaj povemo, dobimo odgovor, da nas ne bo še kmalu konec. Ali to ni tako, zakaj gole številke jasno pričajo o žalostnem zdravstvenem našem stanju. Slovenska javnost in drugi organi, ki so v to poklicani, da bi storili enkrat konec tem prežalostnim razmeram, ne morejo sedaj ugovarjati našim upravičenim vitalnim zahtevam, zakaj tu stoji črno na belem.

Prvi letošnji tečaj: prvi slučaj željstne otekline, združene z mrzlico, drugi slučaj legar, tretji slučaj pljučni katar.

Drugi letošnji, oziroma prvi lanski tečaj: 4 slučaji revmatizma, 4 slučaji trganja v zobeh, 3 slučaji bronhialnega katarja, 2 slučaja prsnega katarja, 1 slučaj pljučnega katarja in 1 slučaj oslabljenja vida.

Tretji letošnji, oziroma 2 lanski tečaj: 2 slučaja pljučnega katarja, 6 slučaje revmatizma, 1 slučaj trganja v hrbtu, 1 slučaj popolnega revmatizma, 2 slučaja otekanja drgalk, 1 slučaj bolezni „kanis“.

Četrti tečaj: 5 slučaje revmatizma, več slučaje katarja in 2 slučaja pljučnice.

Natančnejšo statistiko objavimo drugič.

Vprašamo vlado, ali smo za to tu na svetu, da poginjamo v teh vlažnih, gnilih in plesnivih prostorih, o katerih se je izrazil neki kavalerijski stotnik: „Da hinein steck ich nicht ein mal meine Pferde!“

Ali ste slišali? Vlada bi se niti svojih konj ne vtaknila v take prostore, nas pa drži, da umiramo in hramo telesno in duševno. O, srečno XX. stoletje v naši moderni Avstriji! Žalostni in hirajoči, a še ne umrli pozivljamo slovensko javnost, slovenskega kmeta, slovenskega delavca, slovensko inteligenco, pozivljamo slovenske poslance, da se nemudoma takoj zavzamejo za nas in vprašajo vlado, kaj misli s slovenskim učiteljskim v Kopru, Ali misli, da si na ta način vzgoji dobre državljane itd.? Ne mislimo se baviti s politikom, ker to ni naša stvar, gleda pa naj vlada, kaj dela.

ni zoper sveto enotno državno idejo, sem našel v šoli učitelja Poničana v Rovesni. Da, še več — blagovolite le pogledati, kakšne zemljevide že rabijo v Rovesnem, pri čemer je pokazal na male zemljevide, ki so jih poslali razni tujezemski agentje posameznikom v Rovesno.

Navzoči poslušalci so kar ostrmeli, ko so videli dotične dokaze.

Ko je videl uspeh svojega govorniškega talenta, je dodal:

„Jaz, slavna mestna skupščina, si drznem trditi, da je Poničan celo tajni agent, ki pri-govarja k izselitvi v Ameriko. Ko torej razgrinjam svoje izkušnje pred slavno mestno skupščino, zlasti pred gospoda glavnega župana“ — tu se obrne k glavnemu županu, ki je sedel na sredi med drugimi za zeleno mizo — „ter predlagam, naj se proti onemu učitelju uvede najstrožja disciplinarna preiskava in da ne bo mogel, kakor doslej vcepljati še nadalje strupa v nežna, nedolžna otroška srca — torej naj se odstavi od učiteljevanja in naj se obvesti o tem tudi cerkvena oblast.“

Ko je končal, je nastalo splošno klicanje „Eljen!“ izvzemši dveh, treh oseb, ki si niso drznile izpregovoriti kake besede na obrambo Poničana.

Moderna in vzorna šola v Kopru.

Tupatam je bilo že „poslopje“ učiteljskega v Kopru nekoliko opisano. Ne vemo pa, če je kdo to prebral, ali se je sploh javnost za to kaj zanimala. Seveda, nihče se ne more predstavljati teh prostorov, ako jih nima v resnici pred očmi, ako ne gre noter in si jih ne ogleda. Morali bi imeti izredni dar, da bi natančno očrtali in živo predstavili to v pravem pomenu besede g o j i š č e, to podzemeljsko stranišče. Ze sama zunanja oblika ti ne more povedati, da se skriva za tem zidovjem c. kr. učiteljske. Nekoč je prišel neki kmet kupovat v to poslopje — tobaka. (Besnična dogodba.) — Pa pustimo te, akoravno upravičene šale. Ako stopiš v poslopje ob suhem vremenu, tedaj občutiš neprijeten hlad, ki te prešine do kosti. Od tal do vrha, od vrha do tal prepregajo stene velike lise plesnobe in vlage. Kaj pa šele ob deževnem vremenu! Kadar količ kaj potegne jug, že vam začne curljati iz vseh kotov, od vseh strani. Na mnogih krajih moramo preskakovati cele mlakuže. Ravno tako je v posameznih razredih. Pod nami voda, nad nami voda, pred nami in za nami voda. Ako privzdigneš deske in malo pobrskaš, naletiš na dva metra debelo plast človeških kosti, pod katerimi je zopet voda. Spodnji prostori so do 60 cm pod zemljo. Celo pod stropom nismo varni. Iz stranišč se širi prijeten duh po celem zavodu. Peči so tudi dobre! Vsako leto jih krpajo, pa vendar ne odgovarjajo potrebi.

V teh mokrih, smrdljivih, zatohlih, pod zemljo se nahajajočih luknjah (moramo prese-deti do osem ur na dan, ubogi dijaki in profesor. In potem? Da bi prišel vsaj v kako suho, gorko stanovanje, ali tam naleti skoro na isto.

In ti, slovenska javnost? Ali se zganeš sedaj za nas? Zbudi se in zahtevaj, kar nam gre po vsi pravici!

Slovensko ljudskošolsko vprašanje.

Državni poslanec dr. Rybač je v drž. zboru dne 15. t. m. odgovarjal drž. poslanec dr. Bugatto ter med drugim tudi dejal:

Sedaj prehajam k slovenskemu ljudskošolskemu vprašanju, s katerim se je tovariš Bugatto posebno bavil. Odkrito moram priznati, da so me pripombe in izvajanja gospoda tovariša Bugatta jako presenetile. G. tovariš Bugatto je ob tem vprašanju ubral ton, ki smo ga sicer navajeni čuti le od ultra-irredentističnih listov „Indipendente“ in židovsko-liberalnega „Piccolo“: (Medklic poslanca dr. Bugatta.) Navesti hočem dejstva.

Gospod tovariš Bugatto je zatrdil, da se glasom dobljenih informacij v delu Trsta, obljubenem od Slovencev, v predmestjih in v okolici od 81 ljudskošolskih razredov vzdržuje 61 razredov s slovenskim učnim jezikom.

Po govoru šolskega nadzornika je vstal en član odbora ter dejal:

„S strahom sem začel naznanilo gospoda šolskega nadzornika in odkritosrečno rečem, da bi si ne bil mogel predstaviti, da se v takšni domovini, kakor je naša, zamorejo goditi takšne veleizdajske reči, tem manj pa še v naši dragi prestolnici. Da se je mogel panslavizem v naši prestolici tako razširiti, temu je krivo to, da smo mi doslej le mižali in da nismo nadzorovali dovolj rovarskega dela panslavistov. Zaraditega sem s tem večjim pomirjenjem začel poročilo gospoda šolskega nadzornika, ker vidim v njem pogumnega zagovornika madjarskih koristi in njih kulture zaradi česar mu izražam javno zahvalo ter sprejem njegov predlog.“

Na te besede se oglasi še bolj gromoviti klie „Eljen!“ in slehrni izmed navzočih vstane ter gre čestitat šolskemu nadzorniku kot ohranitelju pravega domoljubja pred veleizdajskim panslavizmom.

Vendar glavni notar, Viktor Klenovski, ki je sedel malone tesno poleg njega, se je smehljaje nagnil k njemu in podarja mu des-nico, mu rekel potihoma:

„Nu, to se ti je kapeten, posrečilo; sedaj postaneš celo glavni šolski nadzornik.“

To ni resnično in popravljam stvarno, da občina tržaška vzdržuje slovenske ljudske šole le v okolici, v takozvanem teritoriju, ki je skoraj izključno slovenski, ne pa v drugih delih mesta, obljubenih od Slovencev.

Kakor sem omenil že poprej, so zadnje državnozborske volitve pokazale, da Slovenci bivajo tudi v mestu tržaškem samem. Tam so štirje volilni okraji in v nobenem teh ne obstoji slovenska šola. Tovariš Bugatto pa se je postavil na isto stališče, na katerem se nahajata italijanski občinski svet in sosebno šolski odsek tega občinskega sveta, da otroci naj hodijo v teritorij, v vasi v šolo. To je ravno tako, kakor če bi na Dunaju zahtevali, naj otroci iz notranjega mesta ali iz Leopoldovega hodijo v šolo v Nussdorf ali Klosterneuburg. To je enostavno moderno barbarstvo (Pohvala in ploskanje), ako se od malih mestnih otrok zahteva, naj hodijo v okolico, v vasi Sicer pa so gospoda Italijani sami mnenja, da mali otroci naj ne hodijo tako daleč v šolo, zakaj, gospoda moja, slovenski mestni otroci naj le hodijo v okolico v šolo, ali italijanskim otrokom ni treba hoditi iz okolice v mesto, zakaj za te poslednje obstoje paralelke v okolici sami! (Čujte!) Italijanom se torej zdi prav, da se za njihove otroke, za otroke njihove narodnosti ustanavljajo paralelke v okolici... (Klic: V slovenski okolici!) Da, v slovenski okolici, naši otroci pa naj hodijo iz mesta v vasi v šolo! (Medklic poslanca Bugatta.)

Tega nisem rekel nikoli, ker predobro vem, da v okolici, ki ima slovensko kmetiško prebivalstvo, obstoje slovenske šole. V tem svojem nazoru soglašam tovariš Bugatto, kakor sem že omenil, popolnoma z vedenjem in postopanjem šolskega odseka tržaškega občinskega sveta, ki je imel do najnovejšega časa skozi mnogo let brezverskega žida za predsednika, a krščansko-socialni gospod Bugatto (Veselost) smatra kakor združljivo s svojim krščansko-socialnim svetovnim naziranjem, da v tej točki soglašam z brezverskim židom. K temu mu privoščam dober tek. (Veselost. — Klic: In dober želoдец! — Živahna veselost.)

Potem je tovariš Bugatto tudi trdil, da je upravno sodišče že odločilo o stvari in da on... (Poslanec dr. Bugatto: Ne, rekel sem le, da niste še podali dokaza!) To stoji izrečno — imam stenografski protokol pred seboj — tozadevni pritožbi upravno sodišče ni ugodilo. Popravljam stvarno, da temu ni tako. Upravno sodišče se je bavilo s stvarjo šele, ako se ne motim, pred dvema letoma in je razsodbe nižjih instanc, ki so prošnjo za ustanovitev slovenskih šol odklonile, razveljavilo in odredilo nova pozvedovanja. Stvar je torej še v reševanju. Ni torej res, da upravno sodišče ni ugodilo naši prošnji, ampak nasprotno: odredilo je nova pozvedovanja o naši prošnji. Tudi to svojo trditev je tovariš Bugatto posnel iz italijansko-liberalnega lista „Piccolo“, ki je ravno pred tremi dnevi zapisal to trditev.

Z ozirom na trditev g. poslanca Bugatto, da tudi nismo doslej dokazali potrebnega števila otrok v mestu tržaškem, pa popravljam stvarno

Ta pa je kar plaval od veselja. Bil je ves srečen zaradi svojega uspeha. Priklanjal se je smehljaje na vse strani in pri tem dejal skromno:

„Prosim, to ni moja zasluga, marveč moja sveta dolžnost.“

Drugi dan je v prestolnici izhajajoč časopis imel na prvem mestu uvodni članek z naslovom: „Razkrit panslavizem“, v katerem je bil grajan Poničan kot upornik na vso moč, češ, da uživa madjarski kruh, a vendar je tako nevhvaležen, da se bojuje zoper vse, kar je madjarsko. Toda to se ne sme trpeti dalje. Takšnega upornika je treba izpuliti brez usmiljenja in ga odpraviti, da se zlo ne bi še huje razširilo med dobrim, tihim narodom slovaškim. Kdo tu ni zadovoljen in noče biti Madjar, on naj gre k Moskovičanom, samo tukaj se ne sme trpeti, da se ne bi izpodkopalo edinstvo države niti supremacija madjarskega naroda. Mi si vse pri-tisnemo na svoje srce, kdor je vrl narodnjak, kdor je madjarskega mišljenja, nasprotno pa slehrnega poceptamo in ugonobimo, kdor se pregreši zoper to — zakaj tu — in to si naj panslavistični uporniki dobro zapomnijo, se mora glasiti blagovzoneč madjarski jezik, in sicer od Karpat pa tje do Jadranskega morja

da je potrebno število slovenskih otrok v mestu tržaškem že dokazano, in sicer imam tu naj-
prajša poročila treh nemških državnih
judskih šol v Trstu; menim, da o teh virih
ne more biti nikakega dvoma. Po teh letnih
poročilih je bilo ob zaključku šolskega leta
1907.—1908. v različnih razredih nič manj
nego 753 slovenskih otrok! (Čujte! Čujte!)

Na slovenski zasebni ljudski šoli ni bilo
nič manj nego 824 slovenskih otrok, na slo-
venski pripravniški pa 170 otrok. Vsega skupaj
je bilo torej na teh šolah 1746 slovenskih
otrok v mestu tržaškem. Tu pa otroci, ki ob-
iskujejo italijanske občinske ljudske in mešča-
nske šole, sploh niso všteti, ker gospoda itali-
janski močenci v občinskem zastopu niti ne
dopuščajo določati narodnosti otrok — iz lahko
umljivih razlogov. (Čujte! Čujte!)

Laško vseučiliško vpra- šanje.

Socialistiška poslanca dr. Adler in Pittoni
sta bila pri ministrskem predsedniku baronu
Brennerthu in ga vprašala, če je res, da bo
vlada za sedež laškemu vseučilišču določiti
Dunaj. Poslanca sta naglašala, da bi bila edino
politiško pametna rešitev laškega vseučiliškega
vprašanja, da se določi Trst kot sedež vse-
učilišča.

Ministrski predsednik je odgovoril, da
vlada ni še nikdar sklenila glede določbe se-
deža novi pravni fakulteti. Argumente, podane
od zastopnikov socialne demokracije, bo pa
vlada upoštevala.

Vse slovanke, za kulturno povzdigo slo-
venskega ljudstva vneta poslanca pa mora ze-
diniti zahteva, da se mora za rešitvijo italijan-
skega vseučiliškega vprašanja obenem rešiti
tudi slovensko vseučiliško vprašanje.

Deviza je in ostane: Slovensko
vseučilišče v Ljubljano! Ako
ne bo slovenskega vseučilišča
— tudi laškega ne bo!

Laško učiteljske v Gradiški.

Laško učiteljske v Gradiški je torej za-
gotovljeno.

Vlada je postavila zanje v proračun bo-
drega leta znesek 60.000 K, kakor zagotav-
ljajo gradiški krogi, ki so v zvezi s poslancem
Faiduttiem. Za slovensko učiteljske je v pro-
računu kakor za to leto tudi za bodoče le ma-
lenkost K 4000, ni pa omenjeno niti z eno
besedo, kam pride. Pač pa stoji opazka, da
potrebščina za slovensko učiteljske, ki se ima
ustanoviti, ni še določena.

Lahi se hvalijo, da sta državna poslanca
Faidutti in Bugatto prepredila, da se ne pre-
mesti slovensko učiteljske iz Kopra v Gorico
za drugo leto, kakor je bil zagotovljen prejšnji
ministrski predsednik baron Beck. Kaj je torej
s slovenskim učiteljskem. Ali poslanca Fon in
Gregorič nič ne delata v tem oziru ali pa ni-
mata pri vladi toliko vpliva, da bi v tej stvari
vsaj paralizirala delovanje svojih furlanskih
kolegov, ki se za svoje volilce (to se jima
mora priznati) potezata na vse kriplje, tako

— zakaj mi ne odjenjamo poprej, dokler si ne
ustvarimo po duhu in jeziku enotne, močne
madjarske države!

V veliko zaslugo pa si je pridobil naš
splošno spoštovan in ljubljani, mladi šolski
nadzornik, ki je bil tako drzen, da je dregnil
z roko v osje gnezda in ga uničil. Želimo mu
v njegovem kulturnem trudu mnogo sreče in
dobro uspeha, ki si jo je bil v resnici zaslužil.

Iz tega časopisa so posneli poročilo o
tem vsi madjarski, v Pešti izhajajoči dnevnik,
kajpada na razne načine premrevarjeno, kakor
jim je najbolje ugajalo. Eden izmed prvih
dnevnikov, čigar urednik je dosegel visoko
čast in navzven samo zaradi tega, ker je znal kaj
klasično lagati in ščuvati eden narod zoper
dr drugega, je opisal ves ta dogodek z velikim
aparatom pod naslovom: „Nevarno razprosti-
ranje pan-lavizma v prestolnici X.“ Omenjal
je vso preteklost Štura, Hodža, Hurbana,
Kollárja in njih nevarne veleizdajske nauke.
Potem je prišel na vrsto ruski rubelj, ki se
torklja med Slovaki in Čehi, ki si prizadevajo
odtrgati od Slovencev „zasedeno“ krajino od
Madjarske in jo pridružiti k češkemu kralje-
stvu — in ko je že naštel vse nevarnosti, ki

da si kar podajata kljuko ministrstvenih vrat
eden drugemu v roke. Tudi tu se vidi dvojna
mera naše pravične vlade!

Iz naše organizacije. Štajersko.

Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo
je zborovalo dne 8. dec. t. l. v Šmarju. Po pet-
mesečnem premoru smo se res z veseljem zopet
sešli v lepem številu valje slabim potom, ki
nas drže v naših okrajih v zimskem času doma.
— In to dejstvo je to. Kurbus kot pred-
sednik v svojem nagovoru z veseljem poudarjal.
Omenil je tudi tui, ko smo se sešli v okraju,
četrudi ne k zborovanju, in sicer oktobra t. l.
k slovesni otvoritvi nove triazrednice pri Sv.
Štenu in 25. okt. k slavnostnemu odkritju
Strmskove spominske plošče. — V svojem go-
voru pozdravlja novo pristopivšo članico tov.
M. Zupančičevo iz Šmarja, častita tov.
Sitterjevi, Kregarjevi in Vidaličevi k
srečno prebitim izpitom ter tov. Ferlinec, ozi-
roma njegovi gospé na njeni srečno prebiti
težki bolezn. — Kot gosta smo imeli zopet
čast pozdraviti gospo Roškarjevo iz Loke.
— Nadalje omenja letošnjega jubileja Nj. Ve-
ličanstva, opozarja na dobroto, ki jih je pre-
jelo iz Njegovih rok ljudsko šolstvo ter poziva
na trikratni „živio“. — Zapisnik zadnjega zbo-
rovanja se prečita in odobri.

Med dopisi bi bilo omenjati dopis „Soc.
odseka Zveze“, o katerem je poročal tovariš
Fleré ter razpravljaj in motiviral z mnogimi
dokazi iz življenja o njem. Zidar. Okrož-
nica se odda koučno predsedniku našega soc.
odseka tov. Roškerju, da ukrene odsek
vse potrebno. Glede prispevkov, ki so bili do-
zaj v domačem organizacijskem zakladu in
katerim smo še nekaj določili, se je izročila
polovica soc. odseku, polovica pa se je poslala
tov. Voglarju in Črle kot odgovor na njegov
oklic. — Ravno tako se je odzvalo društvo
tudi „Zvezi narodnih društev za Štaj. in Kor.“
ter odposlalo svoj letni prispevek.

Nato je predaval tov. Zidar o temi
„Repaticice in kometi.“ Rekel je v
začetku svojega govora, da ne bo govoril stro-
kovnjak, ampak le bolj diletant na tem polju;
mislim, da govori za temeljitost predavanja to-
da se je tovariš v tem stavku jako zmotil ter
nas prepričal ravno o nasprotnem. Saj pa je
res ta tema ena tistih — kakor je poudarjal
tov. Hribernik — ki otroke tako zanima,
a učitelju samemu je žalibog „tabula rasa.“
Zato pa smo tudi poslušali z napeto pozornostjo
predavatelja, ko nam je pravil o zunanosti, no-
tranosti in obstoju zvezdnega repa; ko nas je
vodil v čase ko je imela pseudonimnost in uče-
njaška inferiornost meteorje za največje čudeže.
Hvala predavatelju tov. Zidarju na tem
mestu in kličemo ti: „Zglaš se zopet ter nas
povedi v one neznane svetove!“

Za tem referatom je tov. Fleré očrtal
letošnjo XX. glavno skupščino „Zveze“ v glav-
nih obrisih ter opozarjal na njene glavne
sklepe.

Med slučajnostmi sklenemo na predse-
dnikov predlog čestitati svojemu veleizdajniku
g. nadzorniku J. Supaneku o priliki nje-
govega odlikovanja. — Tov. Hinko Šumer
bi rad podal račune o Strmskovi spo-
minski plošči, pa ne more, ker sta še
dve društvi sklenili poslati svoj
prispevek (eno 50 K, drugo, če se ne mo-
timo, 20 K), pa še tega nista storili in pa, ker
se še ni moglo prodati prispevka tov.
O. Kosija, ki je poslal svoji deli Slava do-
movini“, in „Venček narodnih pesmi“. Ofe-
ramo ta dva iztisa na tem mestu, če dovoli
cenj. upravnništvo „Učit. Tov.“ Zato je torej bil
momentano popola račun nemogoč. Upamo
da se bo dal poravnati do Jožefvega prib. l.
ko bomo znova zborovali. Torej takrat na
zopetno snidenje; — è.

so se v njegovi razvneti in s štrebarskimi zvi-
jačami napolnjeni glavi rodile, je vzel v žehto
nevarnega upornika Pončana, ki ga je opisal
kot razumnega, toda kaj nevarnega človeka
ter ga črnil na vse mogoče načine, da so kar
gore zaradi tega ozelenile in ko je potem to
prečital, se je kar sam začudil, kako je mogoče,
da se spravi v eno kolono toliko tendencioz-
nosti, prefrigane laži in kako zamore ta mrtvi
papir prenesti na sebi toliko umazonosti
in laži.

Oglasi slovaških časopisov niso prav nič
pomagali. Pončana je bil razvpit kot nevaren
panslavist in agitator po vsi krajini in tega je
bilo dovolj, da je bila njegova usoda zape-
čatena, zakaj kdaj se je še čulo, da bi se
bila cerkvena vlada postavila po robu demo-
vinskim koristim in kdaj je ona mogla trpeti
samo misel na to, da se pod njeno avtonomno
pravo nudi varstvo podpihovalec narodnosti?
In da pokaže svoj pristno domovinski čut, mu
na temelju prava svoje avtonomije ni le zgolj
poostrela njegove obsodbe, ni ga zgolj od-
stavila iz službe, marveč mu je še naprtila
velike sodnijske stroške.

Konjiško učit. društvo je imelo svoje
glavno zborovanje 5. nov. 1908 v Konjicah.
Predsednik tov. Brumen pozdravi navzoče, po-
sredno novostopivša uda gđ. Gorjak in tov.
Šela. Nato se tov. predsednik s toplimi bese-
dami spominja dne 2. dec. vršnega se jubileja
presvetlega cesarja Franca Jožefa I. ter povabi
navzoče, da v znak vdanosti in hvaležnosti
vstanejo in z njim vred zakličejo presvetlemu
jubilatnu trikratni: Slava!

Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri,
razni dopisi pa objavijo.

O letošnjem zborovanju „Zaveze“ v Go-
rici zanimivo poroča tov. Kožuh. Posebno po-
udarja tovariš to, kar iz listov nismo zvedeli,
med drugim tudi to, da niso prišli vsi delegati
društev. Vbodoče naj se voli samo take in naj
sprejmejo izvolitve samo taki, ki v resnici poj-
dejo na zborovanje.

Društveni tajnik poda sledeče letno po-
ročilo: Društvo je imelo koncem šol. leta 30
rednih, 2 častna in 1 podpornega člana, skupaj
33 članov. Zborovanj je bilo pet, odborovi
seji pa dve. Pri vseh petih zborovanjih so
bili navzoči: Brumen, Časl, Jurko, Kerhanko,
Mravljak in Pavlič. Pri štirih zborovanjih:
Bezljaj, Kožuh, Serajnik Lovro, Šmid in Žgajner.
Pri treh zborovanjih: Bobič, Čeh, Kržič, Pre-
želj, Steganež in Tribnik. Pri dveh zborova-
vanjih: Gorican, Kavčič, Kreč, oziroma gospa
Serajnik, Pirnat Pušenjak, Raybar in Thuma.
Pri enem zborovanju: Krajnc Pakmeister, Repič
in Troha. Pri nobenem: Koser in Serajnik
Benó, — zadnji zavoljo študij na Dunaju
opravičen.

Pri zborovanjih so bila sledeča podavanja:
Pri majniškem zborovanju nam je podaval tov.
Časl o „osnutku društvene kronike“. Meseca
junija je razmotril tov. Kožuh o temi: Rodi-
teljska vprašanja“. Na istem zborovanju sta
nam podavala tovariša Brumen in Jurko o
konferenčnih temah, in sicer prvi „o potrebi
stika šole z domom“, drugi pa „o značaju“. Tudi
teme za roditeljske sestanke so se več ali
manj pretresovale na zborovanjih. Tako
nam je n. pr. tov. Kerhanko podal osnutek za
svojo temo: „O škodljivosti alkohola in tobaka.“
Razen navedenega se je društvo skoro pri vseh
zborovanjih resno pečalo z razmotrivanjem raznih
aktualnih društvenih in stanovskih zadev.

Predvsem pa moram poudariti dva čina,
ki naše delo v pretečenem društvenem letu
jako črta. Prvi pride v poštev prirejanje
roditeljskih sestankov. Pod spretnim vodstvom
tov. predsednika so se začeli prirejati lani v
Čadramljah. Bilo je vseh skupaj osem, eden
boljše obiskani kakor drugi. Bilo je treba orati
ledino, a trud, ki smo ga imeli, se je obilo
poplačal. Ljudstvo izprevidava, da učitelj ni
biril in njemu sovražna nebdigatreba, in šola
ne brezpotrebna mučilnica, ampak učilnica, ki
mu hoče le dobro. Ker pa se taki roditeljski
sestanki v tekočem društvenem letu začno pri-
rejati po vsem okraju, je to veselo znamenje.
Teme, ki so se podavale na roditeljskih se-
stankih v Čadramljah, so sledeče:

1. „O potrebi in koristi sestankov rodi-
teljev z učiteljsvom“ — pod. Brumen.
2. „O
napakah pri vzgoji v domači hiši pred in
med šolsko dobo“ — pod. Brumen.
3. „O
namenu šole, oziroma nevednost je najdražja
stvar na svetu“ — pod. Jurko.
4. „Najvažnejše
določbe novega šol. in učnega reda glede šol-
skega obiskovanja“ — pod. Brumen.
5. „O škod-
ljivosti alkohola in tobaka“ — pod. Kerhanko.
6. „Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati,
dobra vzgoja brani uboštvo pod streho“ —
pod. Čeh.
7. Gospodarsko poučno podavanje
— pot. učit. Gorican.
8. Se je čitala Peskova
ljudska igra „Slepa ljubezen.“
9. O pomenu
dobrega šol. obiska“ — pod. Ravbar.
10. Go-
spodarsko poučno podavanje — pot. učit. Je-
lovšek.
11. „Kako naj pripravljamo domača hiša
novince za šolo?“ — pod. Brumen.
12. Gospo-
darsko poučno podavanje — pot. učit. Gorican.
13. „Kako naj pripravljamo dom za šolo?“ —
pod. Kožuh.

To bi bilo prvič. Drugič pa je dejstvo,
da je konjiško društvo z uspehom posredovalo
pri šolski oblasti glede imenovanja nadučitelja
za Zreče. Ta slučaj jasno kaže, kaj premore
organizacija.

Slednjič je omeniti, da se je v upravni
odbor za „Zvezo“ volilo tov. Kožuha in da so
naše društvo „Zavezino“ zborovanje v Gorici
zastopali tov.: Pavlič, Kožuh in Žgajner. Usta-
novitve „Društva za varstvo in oskrbo otrok“
pa se je društvo udeležilo polnoštevilno.

Iz poročila blagajničarke je posneti, da
gmotno stanje društva ni posebej ugodno, ker
živimo v dobi vednih zborovanj in treba je
bilo plačevati potuine; razen tega pa smo si
ustanovili tudi društveno knjižnico, za katero
se je nakupilo lepo število pedagoških kakor
slovstvenih knjig. Zato izkazuje bilanca majhen
primanjkljaj — ki se bo pa izpremenil v osta-
nek — ko store vsi udje svojo dolžnost.

Ker je tov. Brumen zavoljo slabega zdravlja
odklonil načelstvo, se je izvolil za predsednika
tov. Jurko, za podpredsednika tov. Kožuh, za
tajnika tovariša Kerhanko in Mravljak, za bla-
gajničarko tov. Pavlič, za knjižničarja tov. Ko-
žuh in za odbornike: Bezljaj, Časl in Tribnik.

Roditeljski sestanki v tekočem letu se
bodo vršili sledeče: V Čadramljah dne 15. no-
vembra 1908, v Tepanju 29. nov. 1908, pri
St. Jerneju v nedeljo pred Jožefovim, na Pri-
hovi meseca marčija, pri Sv. Kunigundi zadujo
nedeljo majnika, v Čadramljah aprila in julija,

na Koblju ob priliki blagosloavljanja šolskega
poslopa.

Za prihodnje zborovanje se je določil
6. prosinca prihodnjega leta v Konjicah. K—

Književnost in umetnost.

Nova potrebna knjiga. V založbi slo-
venskega trgovskega društva „Merkur“ v Ljub-
ljani je pravkar izšla nam Slovincem potrebna
knjiga: Josip Gasteiner — Ivan Volec: Knji-
govodstvo za dvorazr. trgovske šole. — Knjiga
obsega popolno knjigovodstvo, služila bo tako-
šolskemu pouku kakor zaseb-
nemu študiju izbornu. Vsebinska knjiga je jako
bogata in obsega sledeča poglavja:

A. Uvod: Pojem in namen knjigovod-
stva. Zakonska določila glede trgovskih knjig.
Razlaga najobičajnejših knjigovodstvenih izrazov.
B. Enostavno knjigovodstvo: Teorija enostavnega
knjigovodstva, popis imo-
vine. Blagajniška knjiga. Dnevnik. Glavna
knjiga. Pomožne knjige. Zaključek knjig (letni
zaključek).

C. Knjigovodstvo v trgovinah
na drobno.

D. Dvostavno knjigovodstvo: Teorija dvostavnega
knjigovodstva. Najvažnejši
računi. Blagajniška knjiga. Prvopisna knjiga.
Glavna knjiga. Mesečni zaključek. Letni za-
ključek. Otvoritev glavne knjige. Dnevnik. Knjiga
tekočih računov. Tekoči računi I. nadaljevalni
način. II. povratni način. III. stopnjasti način.
Zaključek čekovnih računov pri poštni hra-
nilnici.

E. Enomesečni kupčijski načrt
za trgovino s kolonijalnim blagom
na debelo in drobno. Vknjižba po na-
čelih enostavnega knjigovodstva. Vknjižba po
načelih dvostavnega knjigovodstva.

F. Vknjiževanje deviz in efek-
tov: Vzorec skontra o devizah. Vzorec skontra
o efektih. Register o kupčijskih slučajih, pod-
vrženih prometnemu davku od efektov.

G. Javna trgovska družba.

H. Opravniško in konsignacij-
sko podjetje: Opravniški nakup. Oprav-
niška prodaja.

I. Odpravniško podjetje: Pri-
ročna knjiga o voznihi. Priročna knjiga o
frankaturi in povzetju. Odpravna knjiga.

K. Amerikansko knjigovod-
stvo: Dnevnik — glavna knjiga.

L. Kupčijski načrti za vknji-
ževanje po načelih enostavnega in
dvostavnega knjigovodstva: I. Dvo-
mesečni kupčijski načrt za trgovino na debelo,
spojeno z nadrobno trgovino. II. Dvomesečni
kupčijski načrt (zaključek pri trdniki posamez-
nega trgovca. Predaja podjetja in zaključek
pri javni trgovski družbi). III. Trimesečni
kupčijski načrt za blagovno, bančno, opravniško
in odpravniško podjetje (javna trgovska družba)
na Dunaju.

Cena v platno vezani knjigi, ki ima 300
strani, je 4 K 50, po pošti 30 h več. — Slo-
vinci, sežite po tej knjigi, ki smo jo tako
dolgo poprešali!

Nabiranje krajepisnih imen. Zbirka
krajepisnih imen so v poslednjem času (od
avgusta do decembra) Matici Slovenski poslali:
Albina Runove, učiteljica, Fr. Vrečko, nadučit-
elj, Ign. Kaffan, uč. vodja, vsi s Štajerskega,
učitelj Ant. Coriary s Koroškega. Po prof. dr.
Žmavcu so zbirke izročili dijaki I. gimnazije
ljubljanske: Anton Anžič, Ivan Filipič, Fr. Hiti,
Fr. Jurman, Gabr. Petrič, Maks Stanonik, Jos.
Stare, Fr. Sušnik, Ign. Žgajnar, po prof. We-
steru pa dijaki II. gimnazije ljubljanske: Iv.
Bole, Fr. Drašler, Fr. Gabrovšek, Fr. Goljar,
Al. Grum, Anton Koder, Iv. Matičič, Fr. Mar-
šič, P. Modic, Fr. Wohinz, Dom. Žvokelj in po
prof. Grafenauerju: Andr. Lah (s kranjske gim-
nazije). Bodi vsem od Matice Slovenske izre-
čena iskrena zahvala za trud, ki so ga žrtvo-
vali za njene znanstvene namene. O tej priliki
se obrača odsek za nabiranje krajepisnih imen
do vs-h onih gospodov, ki so objavili zbirke,
z vljudno prošnjo, naj jih izročijo, čim prej
bo mogoče.

Popotnik. Štev. 12. Vsebinska: 1. Osvrt
na članek: Hrvatsko društvo za unapređenje
uzgoja — 2. Avguštin Požegar: Telesni
siločut in njegova higijena. — 3. Janko Polak:
O poglavju, posvečenemu ponavljanju. — Miro
Šijanec: Tolstoj. — 5. Razgled. Listek. Pe-
dagoški paberki. Kronika. — Uredništvo in
upravnništvo pišeta: S pričujočo številko zavr-
šujemo XXIX. letnik našega lista. O tej prilo-
žnosti izrekam najtoplejšo zahvalo: v prvi vrsti
vsem našim vrlim sodelavcem, ki so poiztro-
valno zalagali „Popotnike“ predale s plodovi
marljivega svojega duševnega delovanja ter po-
magali list povzdigniti na sijajno stopnjo da-
našnjega njegovega razvoja, v drugi vrsti pa
blagim našim prijateljem — gmotnim podpor-
nikom, ki podjetju osigurajo realno življenjsko
podlago. Ni nam treba poudarjati, da se de-
lovali prvi kakor drugi eminentno za prosveto
in tako v prid milega nam naroda: Z našo
zahvalo pa družimo obenem tudi prošnjo, da
nam ostanejo zvesti duševni in gmotni podpor-
niki tudi vbodoče ter da se potrudijo pridobiti
nam še mnogo novih sodelavcev in prijateljev-
narodnikov. Le tako nam bo mogoče izvrše-
vati na vse strani povoljno našo zadačo ter po-
speševati napredek našega šolstva in s tem

da je potrebno število slovenskih otrok v mestu tržaškem že dokazano, in sicer imam tu naj-
prajša poročila treh nemških državnih
judskih šol v Trstu; menim, da o teh virih
ne more biti nikakega dvoma. Po teh letnih
poročilih je bilo ob zaključku šolskega leta
1907.—1908. v različnih razredih nič manj
nego 753 slovenskih otrok! (Čujte! Čujte!)

Na slovenski zasebni ljudski šoli ni bilo
nič manj nego 824 slovenskih otrok, na slo-
venski pripravniški pa 170 otrok. Vsega skupaj
je bilo torej na teh šolah 1746 slovenskih
otrok v mestu tržaškem. Tu pa otroci, ki ob-
iskujejo italijanske občinske ljudske in mešča-
nske šole, sploh niso všteti, ker gospoda itali-
janski močniki v občinskem zastopu niti ne
dopuščajo določati narodnosti otrok — iz lahko
umljivih razlogov. (Čujte! Čujte!)

Laško vseučiliško vpra- šanje.

Socialistiška poslanca dr. Adler in Pittoni
sta bila pri ministrskem predsedniku baronu
Brennerthu in ga vprašala, če je res, da bo
vlada za sedež laškemu vseučilišču določiti
Dunaj. Poslanca sta naglašala, da bi bila edino
politiško pametna rešitev laškega vseučiliškega
vprašanja, da se določi Trst kot sedež vse-
učilišča.

Ministrski predsednik je odgovoril, da
vlada ni še nikdar sklenila glede določbe se-
deža novi pravni fakulteti. Argumente, podane
od zastopnikov socialne demokracije, bo pa
vlada upoštevala.

Vse slovanke, za kulturno povzdigo slo-
venskega ljudstva vneta poslanca pa mora ze-
diniti zahteva, da se mora za rešitvijo italijan-
skega vseučiliškega vprašanja obenem rešiti
tudi slovensko vseučiliško vprašanje.

Deviza je in ostane: Slovensko
vseučilišče v Ljubljano! Ako
ne bo slovenskega vseučilišča
— tudi laškega ne bo!

Laško učiteljske v Gradiški.

Laško učiteljske v Gradiški je torej za-
gotovljeno.

Vlada je postavila zanje v proračun bo-
drega leta znesek 60.000 K, kakor zagotav-
ljajo gradiški krogi, ki so v zvezi s poslancem
Faiduttiem. Za slovensko učiteljske je v pro-
računu kakor za to leto tudi za bodoče le ma-
lenkost K 4000, ni pa omenjeno niti z eno
besedo, kam pride. Pač pa stoji opazka, da
potrebščina za slovensko učiteljske, ki se ima
ustanoviti, ni še določena.

Lahi se hvalijo, da sta državna poslanca
Faidutti in Bugatto prepredila, da se ne pre-
mesti slovensko učiteljske iz Kopra v Gorico
za drugo leto, kakor je bil zagotovljen prejšnji
ministrski predsednik baron Beck. Kaj je torej
s slovenskim učiteljskem. Ali poslanca Fon in
Gregorič nič ne delata v tem oziru ali pa ni-
mata pri vladi toliko vpliva, da bi v tej stvari
vsaj paralizirala delovanje svojih furlanskih
kolegov, ki se za svoje volilce (to se jima
mora priznati) potezata na vse kriplje, tako

— zakaj mi ne odjenjamo poprej, dokler si ne
ustvarimo po duhu in jeziku enotne, močne
madjarske države!

V veliko zaslugo pa si je pridobil naš
splošno spoštovan in ljubljani, mladi šolski
nadzornik, ki je bil tako drzen, da je dregnil
z roko v osje gnezda in ga uničil. Želimo mu
v njegovem kulturnem trudu mnogo sreče in
dobro uspeha, ki si jo je bil v resnici zaslužil.

Iz tega časopisa so posneli poročilo o
tem vsi madjarski, v Pešti izhajajoči dnevnik,
kajpada na razne načine premrevarjeno, kakor
jim je najbolje ugajalo. Eden izmed prvih
dnevnikov, čigar urednik je dosegel visoko
čast in navzven samo zaradi tega, ker je znal kaj
klasično lagati in ščuvati eden narod zoper
drugega, je opisal ves ta dogodek z velikim
aparatom pod naslovom: „Nevarno razprosti-
ranje pan-lavizma v prestolnici X.“ Omenjal
je vso preteklost Štura, Hodža, Hurbana,
Kollárja in njih nevarne veleizdajske nauke.
Potem je prišel na vrsto ruski rubelj, ki se
torklja med Slovaki in Čehi, ki si prizadevajo
odtrgati od Slovakov „zasedeno“ krajino od
Madjarske in jo pridružiti k češkemu kralje-
stvu — in ko je že našel vse nevarnosti, ki

da si kar podajata kljuko ministrstvenih vrat
eden drugemu v roke. Tudi tu se vidi dvojna
mera naše pravične vlade!

Iz naše organizacije. Štajersko.

Šmarnsko-rogaško učiteljsko društvo
je zborovalo dne 8. dec. t. l. v Šmarju. Po pet-
mesečnem premoru smo se res z veseljem zopet
sešli v lepem številu valje slabim potom, ki
nas drže v naših okrajih v zimskem času doma.
— In to dejstvo je tov. Kurbus kot pred-
sednik v svojem nagovoru z veseljem poudarjal.
Omenil je tudi tui, ko smo se sešli v okraju,
četrudi ne k zborovanju, in sicer oktobra t. l.
k slovesni otvoritvi nove triazrednice pri Sv.
Štenu in 25. okt. k slavnostnemu odkritju
Strmskove spominske plošče. — V svojem go-
voru pozdravlja novo pristopivšo članico tov.
M. Zupančičevo iz Šmarja, častita tov.
Sitterjevi, Kregarjevi in Vidaličevi k
srečno prebitim izpitom ter tov. Ferlinec, ozi-
roma njegovi gospé na njeni srečno prebiti
težki bolezn. — Kot gosta smo imeli zopet
čast pozdraviti gospo Roškarjevo iz Loke.
— Nadalje omenja letošnjega jubileja Nj. Ve-
ličanstva, opozarja na dobroto, ki jih je pre-
jelo iz Njegovih rok ljudsko šolstvo ter poziva
na trikratni „živio“. — Zapisnik zadnjega zbo-
rovanja se prečita in odobri.

Med dopisi bi bilo omenjati dopis „Soc.
odseka Zveze“, o katerem je poročal tovariš
Fleré ter razpravljal in motiviral z mnogimi
dokazi iz življenja o njem tov. Zidar. Okrož-
nica se odda koučno predsedniku našega soc.
odseka tov. Roškerju, da ukrene odsek
vse potrebno. Glede prispevkov, ki so bili do-
zaj v domačem organizacijskem zakladu in
katerim smo še nekaj določili, se je izročila
polovica soc. odseku, polovica pa se je poslala
tov. Voglarju in Črle kot odgovor na njegov
oklic. — Ravno tako se je odzvalo društvo
tudi „Zvezi narodnih društev za Štaj. in Kor.“
ter odposlalo svoj letni prispevek.

Nato je predaval tov. Zidar o temi
„Repaticice in kometi.“ Rekel je v
začetku svojega govora, da ne bo govoril stro-
kovnjak, ampak le bolj diletant na tem polju;
mislim, da govori za temeljitost predavanja to-
da se je tovariš v tem stavku jako zmotil ter
nas prepričal ravno o nasprotnem. Saj pa je
res ta tema ena tistih — kakor je poudarjal
tov. Hribernik — ki otroke tako zanima,
a učitelju samemu je žaljibog „tabula rasa.“
Zato pa smo tudi poslušali z napeto pozornostjo
predavatelja, ko nam je pravil o zunanosti, no-
tranosti in obstoju zvezdnega repa; ko nas je
vodil v čase ko je imela pseudonimnost in uče-
njaška inferiornost meteorje za največje čudeže.
Hvala predavatelju tov. Zidarju na tem
mestu in kličemo ti: „Zglaš se zopet ter nas
povedi v one neznane svetove!“

Za tem referatom je tov. Fleré očrtal
letošnjo XX. glavno skupščino „Zveze“ v glav-
nih obrisih ter opozarjal na njene glavne
sklepe.

Med slučajnostmi sklenemo na predse-
dnikov predlog čestitati svojemu veleizdajniku
g. nadzorniku J. Supaneku o priliki nje-
govega odlikovanja. — Tov. Hinko Šumer
bi rad podal račune o Strmskovi spo-
minski plošči, pa ne more, ker sta še
dve društvi sklenili poslati svoj
prispevek (eno 50 K, drugo, če se ne mo-
timo, 20 K), pa še tega nista storili in pa, ker
se še ni moglo prodati prispevka tov.
O. Kosija, ki je poslal svoji deli Slava do-
movini“, in „Venček narodnih pesmi“. Ofe-
ramo ta dva iztisa na tem mestu, če dovoli
cenj. upravnništvo „Učit. Tov.“ Zato je torej bil
momentano popola račun nemogoč. Upamo
da se bo dal poravnati do Jožefvega prib. l.
ko bomo znova zborovali. Torej takrat na
zopetno snidenje; — è.

so se v njegovi razvneti in s štrebarskimi zvi-
jačami napolnjeni glavi rodile, je vzel v žehto
nevarnega upornika Pončana, ki ga je opisal
kot razumnega, toda kaj nevarnega človeka
ter ga črnil na vse mogoče načine, da so kar
gore zaradi tega ozelenile in ko je potem to
prečital, se je kar sam začudil, kako je mogoče,
da se spravi v eno kolono toliko tendencioz-
nosti, prefrigane laži in kako zamore ta mrtvi
papir prenesti na sebi toliko umazonosti
in laži.

Oglasi slovaških časopisov niso prav nič
pomagali. Pončana je bil razvpit kot nevaren
panslavist in agitator po vsi krajini in tega je
bilo dovolj, da je bila njegova usoda zape-
čatena, zakaj kdaj se je še čulo, da bi se
bila cerkvena vlada postavila po robu domo-
vinskim koristim in kdaj je ona mogla trpeti
samo misel na to, da se pod njeno avtonomno
pravo nudi varstvo podpihovalec narodnosti?
In da pokaže svoj pristno domovinski čut, mu
na temelju prava svoje avtonomije ni le zgolj
poostila njegove obsodbe, ni ga zgolj od-
stavila iz službe, marveč mu je še naprtila
velike sodnijske stroške.

Konjiško učit. društvo je imelo svoje
glavno zborovanje 5. nov. 1908 v Konjicah.
Predsednik tov. Brumen pozdravi navzoče, po-
sredno novostopivša uda gđ. Gorjak in tov.
Šela. Nato se tov. predsednik s toplimi bese-
dami spominja dne 2. dec. vršnega se jubileja
presvetlega cesarja Franca Jožefa I. ter povabi
navzoče, da v znak vdanosti in hvaležnosti
vstanejo in z njim vred zakličejo presvetlemu
jubilatnu trikratni: Slava!

Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri,
razni dopisi pa objavijo.

O letošnjem zborovanju „Zveze“ v Go-
rici zanimivo poroča tov. Kožuh. Posebno po-
udarja tovariš to, kar iz listov nismo zvedeli,
med drugim tudi to, da niso prišli vsi delegati
društev. Vbodoče naj se voli samo take in naj
sprejmejo izvolitve samo taki, ki v resnici poj-
dejo na zborovanje.

Društveni tajnik poda sledeče letno po-
ročilo: Društvo je imelo koncem šol. leta 30
rednih, 2 častna in 1 podpornega člana, skupaj
33 članov. Zborovanj je bilo pet, odborovi
seji pa dve. Pri vseh petih zborovanjih so
bili navzoči: Brumen, Časl, Jurko, Kerhanko,
Mravljak in Pavlič. Pri štirih zborovanjih:
Bezljaj, Kožuh, Serajnik Lovro, Šmid in Žgajner.
Pri treh zborovanjih: Bobič, Čeh, Kržič, Pre-
želj, Steganeš in Tribnik. Pri dveh zborova-
vanjih: Gorican, Kavčič, Kreč, oziroma gospa
Serajnik, Pirnat Pušenjak, Raybar in Thuma.
Pri enem zborovanju: Krajnc Pakmeister, Repič
in Troha. Pri nobenem: Koser in Serajnik
Benó, — zadnji zavoljo študij na Dunaju
opravičen.

Pri zborovanjih so bila sledeča podavanja:
Pri majniškem zborovanju nam je podaval tov.
Časl o „osnutku društvene kronike“. Meseca
junija je razmotrival tov. Kožuh o temi: Rodi-
teljska vprašanja“. Na istem zborovanju sta
nam podavala tovariša Brumen in Jurko o
konferenčnih temah, in sicer prvi „o potrebi
stika šole z domom“, drugi pa „o značaju“. Tudi
teme za roditeljske sestanke so se več ali
manj pretresovale na zborovanjih. Tako
nam je n. pr. tov. Kerhanko podal osnutek za
svojo temo: „O škodljivosti alkohola in tobaka.“
Razen navedenega se je društvo skoro pri vseh
zborovanjih resno pečalo z razmotirvanji raznih
aktualnih društvenih in stanovskih zadev.

Predvsem pa moram poudariti dva čina,
ki naše delo v pretečenem društvenem letu
jako čitita. Prvi pride v poštev prirejanje
roditeljskih sestankov. Pod spretnim vodstvom
tov. predsednika so se začeli prirejati lani v
Čadramljah. Bilo je vseh skupaj osem, eden
boljše obiskani kakor drugi. Bilo je treba orati
ledino, a trud, ki smo ga imeli, se je obilo
poplačal. Ljudstvo izprevidava, da učitelj ni
biril in njemu sovražna nebdigatreba, in šola
ne brezpotrebna mučilnica, ampak učilnica, ki
mu hoče le dobro. Ker pa se taki roditeljski
sestanki v tekočem društvenem letu začno pri-
rejati po vsem okraju, je to veselo znamenje.
Teme, ki so se podavale na roditeljskih se-
stankih v Čadramljah, so sledeče:

1. „O potrebi in koristi sestankov rodi-
teljev z učiteljskim“ — pod. Brumen.
2. „O
napakah pri vzgoji v domači hiši pred in
med šolsko dobo“ — pod. Brumen.
3. „O
namenu šole, oziroma nevednost je najdražja
stvar na svetu“ — pod. Jurko.
4. „Najvažnejše
določbe novega šol. in učnega reda glede šol-
skega obiskovanja“ — pod. Brumen.
5. „O škod-
ljivosti alkohola in tobaka“ — pod. Kerhanko.
6. „Kriva vzgoja otrok je slabih časov mati,
dobra vzgoja brani uboštvo pod streho“ —
pod. Čeh.
7. Gospodarsko poučno podavanje
— pot. učit. Gorican.
8. Se je čitala Peskova
ljudska igra „Slepa ljubezen.“
9. O pomenu
dobrega šol. obiska“ — pod. Ravbar.
10. Go-
spodarsko poučno podavanje — pot. učit. Je-
lovšek.
11. „Kako naj pripravljamo domača hiša
novince za šolo?“ — pod. Brumen.
12. Gospo-
darsko poučno podavanje — pot. učit. Gorican.
13. „Kako naj pripravljamo dom za šolo?“ —
pod. Kožuh.

To bi bilo prvič. Drugič pa je dejstvo,
da je konjiško društvo z uspehom posredovalo
pri šolski oblasti glede imenovanja nadučitelja
za Zreče. Ta slučaj jasno kaže, kaj premore
organizacija.

Slednjič je omeniti, da se je v upravni
odbor za „Zvezo“ volilo tov. Kožuha in da so
naše društvo „Zavezino“ zborovanje v Gorici
zastopali tov.: Pavlič, Kožuh in Žgajner. Usta-
novitve „Društva za varstvo in oskrbo otrok“
pa se je društvo udeležilo polnoštevilno.

Iz poročila blagajničarke je posneti, da
gmotno stanje društva ni posebej ugodno, ker
živimo v dobi vednih zborovanj in treba je
bilo plačevati potuine; razen tega pa smo si
ustanovili tudi društveno knjižnico, za katero
se je nakupilo lepo število pedagoških kakor
slovstvenih knjig. Zato izkazuje bilanca majhen
primanjkljaj — ki se bo pa izpremenil v osta-
nek — ko store vsi udje svojo dolžnost.

Ker je tov. Brumen zavoljo slabega zdravlja
odklonil načelstvo, se je izvolil za predsednika
tov. Jurko, za podpredsednika tov. Kožuh, za
tajnika tovariša Kerhanko in Mravljak, za bla-
gajničarke tov. Pavlič, za knjižničarja tov. Ko-
žuh in za odbornike: Bezljaj, Časl in Tribnik.

Roditeljski sestanki v tekočem letu se
bodo vršili sledeče: V Čadramljah dne 15. no-
vembra 1908, v Tepanju 29. nov. 1908, pri
St. Jerneju v nedeljo pred Jožefovim, na Pri-
hovi meseca marčija, pri Sv. Kunigundi zadujo
nedeljo majnika, v Čadramljah aprila in julija,

na Koblju ob priliki blagosloavljanja šolskega
poslopa.

Za prihodnje zborovanje se je določil
6. prosinca prihodnjega leta v Konjicah. K—

Književnost in umetnost.

Nova potrebna knjiga. V založbi slo-
venskega trgovskega društva „Merkur“ v Ljub-
ljani je pravkar izšla nam Slovincem potrebna
knjiga: Josip Gasteiner — Ivan Volec: Knji-
govodstvo za dvorazr. trgovske šole. — Knjiga
obsega popolno knjigovodstvo, služila bo tako-
šolskemu pouku kakor zaseb-
nemu študiju izbornu. Vsebinska knjiga je jako
bogata in obsega sledeča poglavja:

A. Uvod: Pojem in namen knjigovod-
stva. Zakonska določila glede trgovskih knjig.
Razlaga najobičajnejših knjigovodstvenih izrazov.
B. Enostavno knjigovodstvo: Teorija enostavnega
knjigovodstva, popis imo-
vine. Blagajniška knjiga. Dnevnik. Glavna
knjiga. Pomožne knjige. Zaključek knjig (letni
zaključek).

C. Knjigovodstvo v trgovinah
na drobno.

D. Dvostavno knjigovodstvo: Teorija dvostavnega
knjigovodstva. Najvažnejši
računi. Blagajniška knjiga. Prvopisna knjiga.
Glavna knjiga. Mesečni zaključek. Letni za-
ključek. Otvoritev glavne knjige. Dnevnik. Knjiga
tekočih računov. Tekoči računi I. nadaljevalni
način. II. povratni način. III. stopnjasti način.
Zaključek čekovnih računov pri poštni hra-
nilnici.

E. Enomesečni kupčijski načrt
za trgovino s kolonijalnim blagom
na debelo in drobno. Vknjižba po na-
čelih enostavnega knjigovodstva. Vknjižba po
načelih dvostavnega knjigovodstva.

F. Vknjiževanje deviz in efek-
tov: Vzorec skontra o devizah. Vzorec skontra
o efektih. R-gister o kupčijskih slučajih, pod-
vrženih prometnemu davku od efektov.

G. Javna trgovska družba.

H. Opravniško in konsignacij-
sko podjetje: Opravniški nakup. Oprav-
niška prodaja.

I. Odpravniško podjetje: Pri-
ročna knjiga o voznihi. Priročna knjiga o
frankaturi in povzetju. Odpravna knjiga.

K. Amerikansko knjigovod-
stvo: Dnevnik — glavna knjiga.

L. Kupčijski načrti za vknji-
ževanje po načelih enostavnega in
dvostavnega knjigovodstva: I. Dvo-
mesečni kupčijski načrt za trgovino na debelo,
spojeno z nadrobno trgovino. II. Dvomesečni
kupčijski načrt (zaključek pri trdniki posamez-
nega trgovca. Predaja podjetja in zaključek
pri javni trgovski družbi). III. Trimesečni
kupčijski načrt za blagovno, bančno, opravniško
in odpravniško podjetje (javna trgovska družba)
na Dunaju.

Cena v platno vezani knjigi, ki ima 300
strani, je 4 K 50, po pošti 30 h več. — Slo-
vinci, sežite po tej knjigi, ki smo jo tako
dolgo poprešali!

Nabiranje krajepisnih imen. Zbirka
krajepisnih imen so v poslednjem času (od
avgusta do decembra) Matici Slovenski poslali:
Albina Runove, učiteljica, Fr. Vrečko, nadučit-
elj, Ign. Kaffan, uč. vodja, vsi s Štajerskega,
učitelj Ant. Coriary s Koroškega. Po prof. dr.
Žmavcu so zbirke izročili dijaki I. gimnazije
ljubljanske: Anton Anžič, Ivan Filipič, Fr. Hiti,
Fr. Jurman, Gabr. Petrič, Maks Stanonik, Jos.
Stare, Fr. Sušnik, Ign. Žgajnar, po prof. We-
steru pa dijaki II. gimnazije ljubljanske: Iv.
Bole, Fr. Drašler, Fr. Gabrovšek, Fr. Goljar,
Al. Grum, Anton Koder, Iv. Matičič, Fr. Mar-
šič, P. Modic, Fr. Wohinz, Dom. Žvokelj in po
prof. Grafenauerju: Andr. Lah (s kranjske gim-
nazije). Bodi vsem od Matice Slovenske izre-
čena iskrena zahvala za trud, ki so ga žrtvo-
vali za njene znanstvene namene. O tej priliki
se obrača odsek za nabiranje krajepisnih imen
do vs-h onih gospodov, ki so objavili zbirke,
z vljudno prošnjo, naj jih izročijo, čim prej
bo mogoče.

Popotnik. Štev. 12. Vsebinska: 1. Osvrt
na članek: Hrvatsko društvo za unapređenje
uzgoja — 2. Avguštin Požegar: Telesni
siločut in njegova higijena. — 3. Janko Polak:
O poglavju, posvečenemu ponavljanju. — Miro
Šijanec: Tolstoj. — 5. Razgled. Listek. Pe-
dagoški paberki. Kronika. — Uredništvo in
upravnništvo pišeta: S pričujočo številko zavr-
šujemo XXIX. letnik našega lista. O tej prilo-
žnosti izrekamo najtoplejšo zahvalo: v prvi vrsti
vsem našim vrlim sodelavcem, ki so poizmo-
valno zalagali „Popotnike“ predale s plodovi
marljivega svojega duševnega delovanja ter po-
magali list povzdigniti na sijajno stopnjo da-
našnjega njegovega razvoja, v drugi vrsti pa
blagim našim prijateljem — gmotnim podpor-
nikom, ki podjetju osigurajo realno življenjsko
podlago. Ni nam treba poudarjati, da se de-
lovali prvi kakor drugi eminentno za prosveto
in tako v prid milega nam naroda: Z našo
zahvalo pa družimo obenem tudi prošnjo, da
nam ostanejo zvesti duševni in gmotni podpor-
niki tudi vbodoče ter da se potrudijo pridobiti
nam še mnogo novih sodelavcev in prijateljev
narodnikov. Le tako nam bo mogoče izvrše-
vati na vse strani povoljno našo zadačo ter po-
speševati napredek našega šolstva in s tem

prosveto milega nam naroda. V to pomozi Bog in naša dobra trdna volja! — In v tem znamenju želimo vsem našim prijateljem, vrlim sotrudnikom in blagim podpornikom vesele božične praznike in srečno novo leto!

Parmovo oporo „Ksenija“ uprizore sredi januarja prih. leta v gledališču na Dunajščici na Dunaju.

Politiški pregled.

* **K položaju v Avstriji.** Komaj je premagana skrb zaradi glasovanja o nujnosti proračunskega provizorija, že je zopet nastala velika nova skrb in je parlamentarni položaj postal zopet kaj nejasen in kritičen, zaradi česar se prikazuje na parlamentarnem obzoru zopet glasoviti § 14, ki mu je naloga, da v časih stiske nadomestuje pravico parlamenta. Oblaki se zbirajo to pot od strani agrarcev brez razlike narodnosti zaradi zakona, ki ima pooblastiti vlado, da provizorično podaljša trgovinske pogodbe. Agrarci se na vso moč upirajo takemu zakonu. Za predlog samo ni sicer tolike nevarnosti, ali za pripoznanje nujnosti treba kvalificirane večine, ki jo bo težko dobiti, ako bodo agrarci vztrajali pri svojem odporu. Zakaj tudi velik del nemških krščanskih socialistov, v kolikor zastopajo kmetijske okraje, se izjavlja proti temu zakonu. Agrarci se sklicujejo na voljo volilcev in pa na dejstvo, da se kmetijski sloji že po trgovinski pogodbi s Srbijo močno oškodovani. Vlada pa zahteva odločno, da se ji votira ta zakon, ker trdi, da bi bili drugače veliki gospodarski interesi države v nevarnosti. Koliko važnosti pripisuje vlada tej stvari, priča grožnja, da se v slučaju odklonitve tega zakona po parlamentu, zateče k glasovitosti § 14, da podaljša trgovinske pogodbe za tri mesece ter odgodi parlament. — Ali preden pride do tega, hoče vlada poizkusiti vse možno, da pregovori agrarce, naj nehajo od svojega odpornega stališča Upanja pa ni mnogo — vsaj glasom zadnjih vesti z Dunaja — da bi se ji to posrečilo.

* **Parlamentarni položaj.** Debat o aneksiji vlada nalašč zavlačuje, ker se še ni doseglo sporazumljenja s strankami zaradi pooblastilnega zakona za sklepanje trgovinskih pogodb. Dokler se tedaj v ministrski dvorani vrše pozajanja s strankami, se mora v parlamentu vleči aneksijska debata. Le tako si je tolmačiti zadnji brezkonni govor ministrskega predsednika. Največje preglavice delajo vladi agrarci, ki vztrajajo na prvotnem stališču, da nikakor ne morejo pritrčiti pooblastilnemu zakonu, ki bi omogočal uvoz živine in mesa iz balkanskih držav. Toda kakor pri vsaki državni potrebi, bo vlada v zadnjem trenutku tudi glede pooblastilnega zakona dobila potrebno večino. Nemški agrarci so bili trdovratni, dokler jih je podpiral minister dr. Schreiner, ki pa se je zadnji trenutek poboljšal, ker se boji za ministrski stolček.

* **Državni zbor** je šel na božične počitnice. Sestane se zopet baje 19. januarja.

* **Slovanski parlamentarni centum.** „Narodna zveza“ je sklenila stopiti v pogajanja s klubom čeških katoliških narodnih poslancev in s staroruskim klubom in svrhu parlamentarne kooperacije. — Po živahni seji je „Narodna zveza“ soglasno sklenila politično zvezo s češko-narodnimi katoliškimi poslanci (17 mož) in petimi Starorusi v svrhu skupnega postopanja. Zveza bo nastopala tako, da bo v vseh taktičnih, političnih, gospodarskih, kulturnih in narodnih vprašanjih sklepala skupna parlamentarna komisija. Ta slovanski blok bo štel 59 poslancev.

* **Odškodnina Avstro-Ogrske Turčiji.** Avstro-Ogrska je baje ponudila Turčiji 50 milijonov kron odškodnine, dočim zahteva Turčija 83 milijonov kron. Turčija bi brezdvomno svojo zahtevo znižala, ako bi je Anglija ne podpirala. Anglija priporoča Turčiji, naj odstopi proti odškodnini del Sandžaka, ki ji se dal Srbiji ali Črni gori.

* **Vojni material za Srbijo.** Turška vlada je dovolila Srbiji, da se sme 3000 na Buskem kupljenih konj za srbsko armado peljati preko Soluna v Srbijo.

* **Črna gora.** V svoji izredni izdaji pravi uradno glasilo „Glas Crnogorca“, da je povsem neresnična vest, razširjena v inozemskih listih, češ, da namerava črnogorski knez Nikola dne 7. januarja 1909 oficalno napovedati vojno Avstro-Ogrski. Uradni list dostavlja, da je in bo knez Nikola vedno ljubil mir in da je prijatelj cesarja Franca Jožefa.

* **Hrvaška.** Na občinskih volitvah v Karlovcu je v drugem razredu zmagala lista neodvisnih meščanov, in sicer je bilo z 158 glasovi izvoljenih osem pristavev hrvaške stranke prava, trije naprednjaki in en Srb. Officialna stranka je dobila 84 glasov. — V prvem volilnem razredu je bilo pa izvoljenih sedem pristavev bivšega župana Banjavčevića, pet pa izven stranke. Tretji razred je volil opozicionalno protiračunsko.

* **Nova katoliška škofija.** Med avstrijsko vlado in rimsko kurijo se vršijo pogajanja zaradi ustanovitve nove katoliške škofije za katolike v Bukovini s sedežem v Černovicah. Pogajanja so baje skoraj dovršena in naučno ministrstvo predloži baje v kratkem tozadevni zakonski načrt državnemu zboru.

* **Rusija.** V Lodu obstoji na magistratu posebna šolska komisija za nemške ljudske šole. V tej komisiji se nahajajo tudi Nemci. Ta ko-

misija ima odločevati o sprejemanju nemških otrok na nemške šole. V to svrhu je napravljen popis vseh nemških rodov in njihovih članov. Ta šolska komisija je pa letos sprejela v ta popis tudi vse Poljake, ki so v kakem službenem razmerju z Nemci in bi potem takem morali tudi poljski otroci pohajati nemške šole. Poljaki so proti temu vložili protest, a načelnik učne uprave je ta protest zavrnil. Ruski listi z ogorčenostjo beležijo ta škandalozen dogodek in zahtevajo, da se v državni dumi izpregovori o njem.

* **Zarota proti angleškemu gospodstvu v Indiji.** „Köln. Zeitung“ poroča iz San Franciska, da je bila ob ameriški zapadni obali, kjer se že tri mesece nahajata dva angleška policijska častnika z množico indijskih tajnih policistov, odkrita velika indijska zarota, ki je imela namen vreči angleško gospodstvo v Indiji. — Vstaja je imela izbruhiti meseca aprila, ko se začne vroča letna doba in je mnogo angleških častnikov na dopustu. Hitro prihajanje novih angleških čet iz Evrope bi se preprečilo s tem, da bi se v sušnem kanalu potopilo romarsko ladjo in tako onemogočilo prehod.

* **Novi predsednik švicarski.** Veliki svet je zopet izvolil sedem zveznih svetnikov in kancelarja. Zvezni predsednikom za 1909 je bil s 147 od 161 oddanih glasov izvoljen dr. Deucher.

* **Prometno ministrstvo.** V vladnih krogih se resno bavijo z idejo o ustanovitvi novega prometnega ministrstva, ki naj bi prevzelo pošte in parobrodstvo. Nova stolica se hoče oživotvoriti obenem z novim koalicijskim ministrstvom.

* **Otvoritev turškega parlamenta.** Dne 17. t. m. se je otvoril parlament z običajnimi orientalskimi ceremonijami. Prihod poslancev in sultana v sijajnem spremstvu so množice pred parlamentom viharno pozdravljale, dočim so v parlamentu zbrani poslanci pri sultanovem vstopu samo vstali, a oglasil se ni nihče. Prestolni govor so poslušali vsi poslanci in gostje stoji, tudi sultan je ves čas stal. Liberalni poslanci niso s prestolnim govorom zadovoljni ter niso hoteli priseči, ker ni sultan iznova prisegel na ustavo. Prestolni govor ne pove ničesar posebnega. Edino zanimiv je odstop, ki se glasi: „Medtem ko se je ministrski svet bavil z organizacijo nove ustavne vlade, je knez Bolgarije in vali Vzhodne Rumelije Ferdinand iz nekega vzroka prelomil naši državi dolžno zvestobo ter proglasil Bolgarijo za neodvisno. Nato je Avstro-Ogrska sporočila turški vladi in vesilem, da je sklenila anektirati Bosno, katere začasno okupacijo ji je poverila berlinska pogodba. Oba ta važna dogodka, ki kršita pravico in dobro razmerje, sta povzročila naše globoko obžalovanje. Zaradi teh kršitev smo naročili ministrskemu svetu, naj ukrene vse potrebno v obrambo pravic države.“ Sultan je tudi govoril o potrebi razširjanja ljudske prosvete potom šol. Turški parlament so pozdravili vsi evropski parlamenti.

Vestnik.

Čenjenim naročnikom! Leto se nagiblje h koncu, zato v ljudno opozarjamo vse cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine, naj torej store svojo dolžnost. Tudi mi moramo spraviti v red svoje račune, če pa ne dobimo plačane naročnine, jih ne moremo. Torej prosimo!

„Veleizdaja“ v Dolini pri Trstu. Župan in deželni poslanec Pangerc, nadučitelj Bunca, učitelj Urbančič in Venturini, tajnik Sancin in novinar Munih so bili obdolženi veleizdaje. — Narodna Može v Dolini in v Boljuncu ima na piki orožniški stražmojster Mučič. — Dne 23. nov. t. l. je v Boljuncu pod št. 37 podal na državno pravdnitvo v Trstu rezervno ovadbo, v kateri obdolžuje: Josipa Pangerc, župana in deželnega poslance, Alojzija Bunca, nadučitelja, Antona Urbančiča in Edvarda Venturinja učitelja, Antona Pavel Sancina, občinskega tajnika, ter Andreja Munih, novinarja, hudodelstva po § 67 k. z., (veleizdaja potem špionaže). — V svoji ovadbi navaja, da je slednjeimenovani imel do leta 1907. trgovino neke na Koroskem a propadel ter prišel v Dolino, ostal nekaj časa v Dolini, potem odpotoval, a se čez nekaj časa zopet povrnil. Tako se je večkrat zgodilo. Ko biva v dolini, dela tupatam kak dan kot pisar pri županstvu, kjer ima dnevne 2 kroni. Ker kakor propal trgovec ima imetja, a njegovi dohodki, ki jih dobiva od občine Doline, gotovo ne zadostajo za pokritje stroškov potovanja, je jasno, da dobiva Munih sredstva za pokritje stroškov potovanja iz kakega sumljivega vira, ki ima svoj izvor seveda v — Belgradu! Na podlagi te Mučičeve ovadbe je zahtevalo državno pravdnitvo od svetovalstvene zbornice deželne sodnije uvedbo preiskave po § 8. in 67. k. z. in odreditev preiskovalnega zapora proti vsem imenovanim.

— Svetovalstvena zbornica je tajni seji dne 27. novembra t. l. odbila zahtevo drž. pravdnitva ter sklenila, da se obustavi vsako daljno postopanje. Ker pa je medtem Mučič podal dne 28. m. t. l. novo ovadbo, v kateri je navedel k prejšnjim nova „dejstva“, se je državno pravdnitvo pritožilo proti sklepu svetovalstvene zbornice na višjo deželno sodnijo.

Kazenski senat višje deželne sodnije je v seji dne 3. t. m. odbil pritožbo glede Pangerc, Bunca, Urbančiča, Venturinja in Sancina, a ugodil zahtevi glede uvedanja kazenske preiskave in odreditev preiskovalnega zapora zaradi hudodelstva po §§ 8. in 67. k. z. proti Munihu, ki je bil dne 12. t. m. aretiran in odveden v zapore deželne sodnije v Trstu, kjer ga je preiskovalni sodnik enkrat zaslišal, a po treh dneh je bil Munih izpuščen na svobodo. — S tem je bila torej ta „veleizdajska“ afera v Dolini rešena za sodnijo. Ni pa rešena za nas in našo javnost. Ne smemo pozabiti, da je manjkalo le za las, da niso bili odvedeni v zapor poleg g. Munih, ki je samec, tudi glavari petero družin. Groza nas obhaja ob misli, da je bila v našem slučaju nevarnost, da bo uničenih petero družin in štirinštirideset ljudi! Med temi 34 nedolžnih otroki! In to vse zaradi ene same, ni najmanj utemeljene ovadbe orožniškega stražmojstra!

Nemška šola v Trzinu. Iz Trziča pišejo: Našim Nemcem in nemčurjem se je letošnje jesen izpolnila že toliko let negovana želja, dobili so namreč nemško šolo, ki jo vzdržuje „Südmärka“. Šola je bila odprta, a nastale so velike težave, kako dobiti med Slovenci otrok, ki bi obiskovali to šolo, ker za par nemških otrok tudi „Südmärka“ ne more šteti novcev. Posebno izbirni niso bili v tem oziru. Kjer je kak odbornik „Südmärke“ dobil kakega slovenskega očeta ali mater, ga je precej nagovarjal, naj da svojega sina v nemško šolo. Nekaj so jih ujeli, a povsod se jim ni posrečilo. Radi bi bili dobili enega slovenskega dečka iz trziške okolice, da bi tako pomnožili število Nemcev za eno glavo. A slovenska mati je spoznala, da je napredek v šoli mogoč le, če učence razume jezik. Preprosta kmetijska mati ve, daje napredek mogoč edino le na podlagi materinega jezika, kar pa je trziškim Nemcem neznano. Šola ima namen, da se otroci priučijo vsega potrebnega, a ne da bi hodili hlače trgat in čas tratiti. Žalostno dejstvo je, da v trziški nemški šoli sedi pet otrok, ki ne razumejo niti besedice nemški. Ali mislijo gospodje okrog „Südmärke“ d-lati z njimi čudeže? Apiliramo na c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, da se prepriča o teh kričeh razmerah in jih odpravi.

Manifestacijski shod za slovensko vsenčlitišče. Dne 6. t. m. se je vršil v Trstu veličasten shod za ustanovitev slovenske univerze v Ljubljani. Udeležilo se ga je okrog 2000 ljudi. Govorili so dr. Bekar, akademika Borštnik in Čok, dr. Starč, poslanca dr. Mandič in dr. Rybač ter socialni demokrat Regent. Zadnji je izjavil, da so soc. demokratije za slovensko univerzo v Ljubljani ter za italijansko v Trstu. Proti zadnjemu izreku so poslušalci burno protestirali. Sprejeta je bila resolucija, ki zahteva ustanovitev slov. vsenčlitišča v Ljubljani, izreka slovenskim visokošolcem na Dunaju in v Gradcu svoje simpatije in obsoja brutalen nastop nemških buršev in listov proti nemškim akademikom. Po shodu je demonstriralo kakih 1000 poslušalcev po trziških ulicah ter pelo narodne pesmi. Ker so nekateri Italijani žvižgali Slovence, je prišlo do pretepa med Slovenci in Italijani; izmed zadnjih je bilo par tepenih in v neki kavarni nekaj šip pobitih. Aretiranih je bilo okrog 50 oseb.

Čeljski okrajni šolski svet in pravičnost. Že koncem septembra 1905 je potekla uradna doba v okrajni šolski svet čeljski voljenih 5 članov, ki jih je poslal vanj čeljski okrajni zastop. Kakor znano, se sedaj ni pravega okrajnega zastopa, zato se tudi ne morejo voliti novi člani za okrajni šolski svet ampak bi morala vlada k sejam okrajnega šolskega sveta še vedno sklicavati dosedanje ude. ki so vendar še vedno opravičeni za poslovanje, dokler se drugi ne izvolijo. Toda vlada ni storila tega, ker so ti udje Slovenci, zato so se pa doseda, ki udje pritožili na deželni šolski svet, ki je pritožbo odbil. Tudi pritožba na naučno ministrstvo je bila odbita in šele upravno sodišče je spoznalo, da povsod širom sveta stari izvoljeni udje opravljajo svoje pošte tako dolgo, da pridejo na njih mesto novi izvoljeni. To je zopet dokaz, kako se moramo Slovenci boriti za vsako še tako po sebi umevno pravico in kako sodijo nemške oblasti naše pravice.

Slab zagovornik deželnega šolskega sveta je znani „Slovenec“ poročevalec, ki v številki z dne 19. t. m. opravičuje postopanje deželnega šolskega sveta, ki je pri zadnjem imenovanju prezrl terno-predlog c. kr. mestnega šolskega sveta. Njemu se zdi popolnoma pravično, da se je postavil deželni šolski svet na strankarsko stališče ter se oziral pri imenovanju nadučitelja na II. mestni šoli na politično mišljenje dotičnika, ne pa na kvalifikacijo, porabo, sposobnost, študije in službena leta. Pisec je v šolskih zakonih tako slabo podkovan, da niti ne ve, da je mestni svet ljubljanski c. kr. in da je združena korporacija krajnega in okrajnega šolskega sveta, ki sede v njem mestni župan, zastopnik škofijstva, dva c. kr. okrajna šolska nadzornika, dva zastopnika učiteljstva in dva zastopnika mestne občine. Nadalje predbacuje baronu Heinu strankarsko postopanje, ker svoj čas ni hotel (bolje: ni mogel in ni smel) imenovati gospoda Jakliča nadučiteljem v Dobropolju; ne pove pa, da g. Jakliča takrat c. kr. okrajni šolski svet ni predlagal, ker je bil v preiskavi in ne najboljše

kvalifikovan. Med prezrtimi prosilci pa, ki jih je predlagal c. kr. mestni šolski svet, so bili pa vsi najboljše kvalifikovani, dva sta imela celo izpit za meščanske šole in tretji se je pa tudi že večkrat izkazal kot izvrsten pedagog. Pa vse to ni nič pomagalo; merodajno je bilo edino politično, strankarsko mišljenje ter bil imenovan najnesposobnejši in najmlajši prosilec. Zato je ravnal občinski svet ljubljanski popolnoma pravilno, ker se je zavzel pri naučnem ministrstvu za pravice c. kr. mestnega šolskega sveta.

Merodajnim faktorjem v premislek. Dne 2. decembra t. l. se je povodom praznovanja 60letnice vladanja našega cesarja pobiralo po vseh šolah širne Avstrije na ukaz dotičnih c. kr. deželnih šolskih svetov donesek za dobrodelni namen „Otrok“. Tudi po slovenskih šolah so se nabrale lepe vsote. Nabrani denar se menda pošlje potom c. kr. okraj šol. svetov c. kr. deželnemu šol. svetu. Slovenske priselcnike opozarjamo tem potom, da vse potrebno ukrenejo, da ostane ta denar v slovenskih rokah, to je, da ne bo romal n. pr. na Dunaj za kako nemško društvo. S tem denarjem se naj ukrene, kaj koristnega ali v Ljubljani, ali naj se pa razdeli razmerno posameznim sirotiniskim društvom dotičnih sodnijskih okrajev. — Pozor tedaj!

Na slovensko deklitiško ljudsko šolo v Hrastniku ob južni železnici so dobili še tretjo nemško učno osebo. Nastavili so tam kot volonterko Frido Leilerjevo, hčerko zloglasnega hrastniškega rudarskega upravitelja. To bi se bilo pač lahko preprečilo. Ali ni še dosti, da poučujeta na povsem slovenski šoli dve učiteljici nemškega mišljenja? Kaj koristi potem slovenski šolski vrtec? — Volonterka Leiler postane čisto gotovo v dognem času redna učiteljica na hrastniški šoli; zato bodo že skrbeli razni činitelji, prvdsem pa nemčurski okrajni šolski svet laški.

Zahvala. Društvu Selbsthilfe der Lehrerschaft „St.-iermarks“ izrekam najlepšo zahvalo za izplačani znesek 1440 K povodom smrti svojega ljubljene soproga. Obenem to društvo vsem kolegom in koleginjam najtopleje priporočam. — Ljubno, dne 18. decembra 1908. — Marija Schwinzgerjeva, učit. vdova.

Zahvala. Podpisano šolsko vodstvo se iskreno zahvaljuje vse, ki so pripomogli, da se je jubilejska slavnost (Adamičeva spevoigra) tako povoljno izvršila. Posebno se zahvaljuje gospodoma Antonu Barliču in Antonu Zarniku, ki sta na dan ponovitve spevoigre, dne 6. grudnia otroke bugato pogostila. — Šolsko vodstvo Vače. Janko Blaganje, nadučitelj.

Pozor pred mačjo steklino. Sedaj, ko v zadnjem času psi tako popadajo in so bile vgriznjene osebe poslana v Pasterjev zavod na Dunaj, ni izključeno, da bi tudi kaka mačka ne prišla v dotiko s takim psom. Ker je pa, kakor znano, mačka steklina mnogo nevarnejša od pasje, se občinstvo resno opozarja, da vsak sumljiv pojav, odnosno eventualni popad ali sumljiv opraskanje mačke takoj naznani pristojnemu oblatvu, žival samo pa naj se toliko časa zapre, dokler se ne ukrene kaj potrebnega.

Razglednice družbe sv. Cirila in Metoda za božič in novo leto so letos izredno lepe. Družba je nabavila samo umetniške razglednice, ki se odlikujejo po svoji dovršenosti, kakor tudi po varijaciji. Narodni trgovci bi lahko letos izključno samo te razglednice prodajali, ker ne morejo tožiti, da niso lepe in da ne odgovarjajo okusu ljudstva. Celu najbolj razvajan mora biti z njimi zadovoljen. Priporočamo jih kar najtopleje.

Tovariše z dežele opozarjamo, da bosta dne 27. decembra dve gledališki predstavi; popoldne Snegulčica, zvečer pa Prodana nevesta. Za vstopnice se je treba zgledati že naprej. Ta večer in pa naslednji večer po javnem učiteljskem shodu bo zbirališče učiteljstva v Seidlovi restavraciji pri Južnem kolodvoru.

Božičnico. V Naračljah je priredila dne 20. t. m. šolska mladina božično slavnost, ki je vrlo uspešna. Posebno je ugajala krasna živa slika „Pri jasicah“. Otroci so dobili za dar kamenčke, peresnike, peresa, svinčnike in toliko zvezkov, da bodo imeli za vse leto dovolj. — Takšna darila so boljša kot obleka in obuvala, ker obleke se navadno ne more toliko kupiti, da bi vsi otroci dobili; če pa vsi ne dobe, je potem le nevoščljivost in jeza.

Listnica uredništva.

P. F. Sv. Š.: Prosim, ker ni zadržka, nam jako ustrezite. — T. H. v Z.: Začetne s prihodnjim letnikom. Sploh se oglašate premalo.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 3:60. Kranjsko. 102 1—1

Na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Gregorju se razpisuje v stalno nameničenje mesto učitelja-voditelja. Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tauradno predložijo do 19. januarja 1909.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju, dne 14. grudnia 1908.